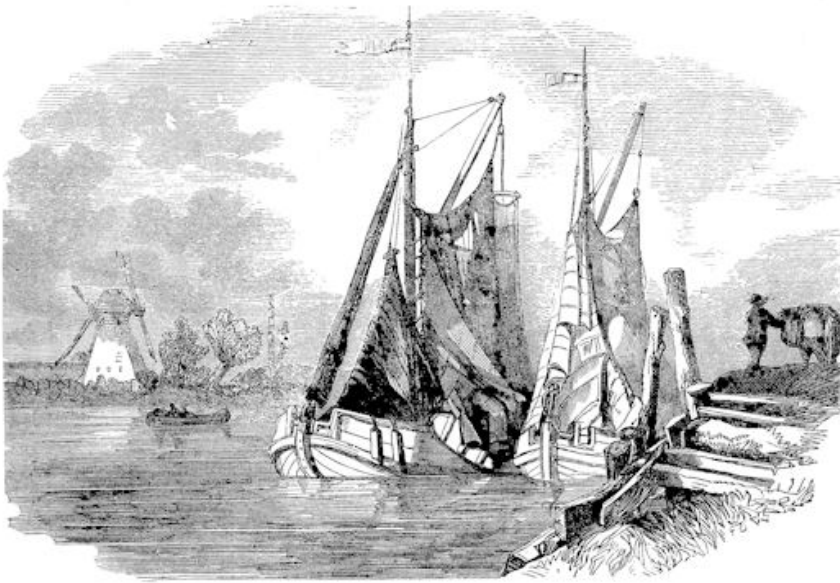

ZOMER - AVOND.

Hoe stil is 't in dit lieflijk oord,
Verlicht door zachte zonnestralen,
Een stilte die het hart bekoort,
Na 't zonnetje ter kim zal dalen.

Hoe schoon is alles om mij heen,
Geen windje komt die rust verstoren,
Het vogeltje is 't maar alleen,
Dat nog in 't loover zich doet hooren.

Die lage molen in 't verbeeld,
Bij nederige wilgenboomen,
Schaadt aan 't zoo vredig landschap niet,
Bij 't water dat er langs mag stroomen.

Dat stille water aan mijn voet,
Waarin zich de avondgloed weerspiegelt,
Wordt door het koeltje blij begroet,
Die 't scheepje langs zijn oevers wiegelt.

O blijf mij bij, stil, vriendlijk oord,
Haast derft gij 't licht des hemelstralen,
Maar 's levens zin in 's Vaders Woord,
Zal voor Gods kinderen nimmer dalen.

Hoe schoon zijn al uw werken, Heer!
Mogt maar U meer uw schepsel loven,
Ook ik moet leven tot uw eer,
Als 't zegel van een vast gelooven.

O, in die heerlijke natuur
Mag mij geen wereldsche onrust kwellen,
Uw liefde heiligt mij dit uur,
Al moet een traan in 't oog mij zwellen.

Mijn blik, waar hij hier staart in 't rond,
Ziet U, mijn God, ziet U als Vader,
Mijn hart, vernieuwd in uw verbond,
Komt zelf zich offrend hier U nader.

'k Voel in de kruis smart van uw Zoon,
Op 't inisgt mij met U verbonden,
En deelgenoot van 's levenskroon,
Voor mij ook dood en graf verstanden.

ANNA.

VOOR DEN ONDERWIJZER.

APRIL. — DERDE WEEK.

Verschijning aan Maria Magdalena.

Joh. 20: 1—18.

Vs. 1. Johannes noemt alleen Maria Magdalena, niet om de andere vrouwen te verzwijgen; maar hij noemt deze niet, omdat Maria hoofdpersoon is der door hem te verhalen verschijning. Johannes, wien 't vooral te doen is om «de heerlijkheid van het vleesch geworden Woord, eene heerlijkheid als van den Eengeborene des Vaders» te doen uitkomen, kiest daartoe zijne stof op eigene wijs. Jezus' verschijning aan Maria en Thomas spreken zoo innig tot het hart, en doen in Jezus' liefde des Vaders liefde kennen.

Vs. 2. Reeds op het zien van het open graf keerde Maria ijlings terug. Bij Petrus en Johannes zocht zij bemoeiding en hulp. Geene gedachte van opstanding spreidt een lichtstraal in haar liefhebbend hart; wegneming des lijks is alles wat zij weet te vermoeden. Hoe kortzigtig zijn wij vaak, waar het er op aankomt Gods weg te zien! Als Maria zijn zoo ligt onze gedachten enkel bij menschen bepaald en op menschenwerk gerigt, en terwijl wij hunne magt, wraak en zegepraal vreezen, heeft de Oppermagtige zich reeds verheerlijkt in wonderen, welke ons in Psalmen zouden doen juichen, als maar klein geloof ons niet blind maakte voor de heerlijkheid onzes Gods.

Vs. 3—10. Petrus en Johannes verkeerden gewis ieder met eigene gedachten bij het graf.

gaande noz niet, dat de Heer van de dooden moest opstaan. Petrus kon dus slechts eene nieuwe uitkomst van menschenboosheid zien, waarvoor hij zoo lafhartig geweken was, nadat hij beloofde voor niets te zullen wijken. Johannes kon zien en gelooven. Het kunnen gelooven vereischt eene zekere mate van kalme des gemoeds. Zoodra en zoolang de oppervlakte van ons hart beroerd en troebel is door onreine of angstige beweging, kan ons binnenste geen spiegel der waarheid zijn. Johannes zag de orde in het graf en besefte, dat er geen roof was gepleegd. Die orde, niet eens vijands werk, kon ook niet het werk eens vriends wezen; hier was eene hooger hand voor het oog des geloofs zichtbaar. Johannes geloofde, dat zijn Heer van de dooden was opgestaan.

Vs. 11—18. Maria was na haar haastig keeren tot Johannes en Petrus langzaam tot het ledig graf teruggegaan. Wat zij daar doen ging, had zij welligt zelve niet weten te zeggen. Het graf was ledig..... maar toch het was de plaats waar de Heer had gerust. Wonderbaar is de magt van het liefhebbend hart. Waar het koel verstand niets aanschouwt, niets gevoelen doet, daar is een rotsklomp nog magtig het hart geheel in de wereld zijner meest geliefkoosde gedachten te verplaatsen. Maria ging naar het graf om in het verleden terug te leven, om door hare tranen heen nogmaals te smaken wat haar had zalig gemaakt. Zoo kwam zij nader en nader, eindelijk tot in het graf, en zag daar engelen. Liefde deed haar aan een rotssteen de aanschouwing van een gansch zielsleven vastknoopen, en toch maakte droefheid haar voor engelenheerlijkheid blind. Raadselachtig is ons wezen. Bevlengeld door geestesmagt en tegelijk gebonden en geblinddoekt door het vleesch. Zelfs de toon van der engelen stem maakt Maria niet tot bewondering wakker, en zoo ook ziet

zij in den Verrezenen zelve slechts den hovenier, omdat éene gedachte geheel haar denkvermogen overheerscht: «zij hebben mijnen Heer weggenomen.» Hoe onmedelijgend zijn wij vaak met anderer ongelof; alleen kwaden wil ziende, waar smart of eenige andere aandoening met looden hand op des ongeloovigen zieleleven drukt. Wanneer wij meer voor elkander baden, hoevel minder magt zou de vijand onzer ziele hebben, om de gedachten des menschen gevankelijk weg te leiden, dan door ons gebed en door onze liefde als een bolwerk omringd.

De dofheid en rouw, die voor engelenglans blind, voor engelenstem doof waren, Jezus kon ze ontkerken met één enkel woord. Op zijn «Maria» is de treurende bevrijd, angsten en ongelof zijn geweken, en in haar enkel «Rabbouni» spreekt de overstelpheld der zaligste vreugde zich uit.

Gewetenregisters waren en zijn altijd met hun eigen schibboleth in de weer. Wat distelbed hebben zij al niet voor eenvoudigen gespreid, om toch als door eene pijnbank zeker te zijn, dat hun geloofstempel niet zou verloren gaan in de wereld. Maar waar gaf de wetenschap eene confessie aan Maria's Rabbouni gelijk? Al hadden wij een geloof, dat door zijne logische magt bergen van twijfel verzette, en uit ons hart kan dat Rabbouni niet opwelen, dan mist ons geloof het hart, dat het tot levend en vruchtbaar geloof maakt.

Hoe gaarne had de zin, die Maria zoo aan het ledig graf deed hechten, haar den Meester doen aangrijpen, om zijne voeten te kussen met hartstogtelijke geestvervoering! Niet alzo. Zoo mag niet onze betrekking tot Jezus wezen. Onze geestelijke betrekking tot Hem moet zich kenmerken door koninklijke zelfbeheersching en priesterlijke offervaardigheid. Jezus aan te raken — zinnelijk met Hem verbonden te zijn begeert onze ziel, maar «zalig» zegt de Heer, «die niet zullen gezien (of getast) hebben en nogtans gelooven.»

APRIL. — VIERDE WEEK.

De Emmaüsgangers. Luk. 24: 13—35.

(Mark. 16: 12, 13.)

Vs. 13. Zestig stadiën rekent men op ruim twee uur gaans.

Twee van Jezus' discipelen keerden op den derden dag naar Emmaüs terug. De laatste termijn van hun hopen was bereikt. Hoe spoedig was dit bij hen en doorgaans bij elk onzer het geval, en terwijl wij hoopeloosheid geregvaardigd rekenen, is reeds de zonne des heils boven de kimmen.

Hopen de Emmaüsgangers ook niet meer, toch kunnen zij niet nalaten te spreken van hetgeen zoolang hun naast aan het hart lag. Was er gevaar om dit in 't openbaar te doen, zij bekwamen zich over zulk een gevaar niet. Slechts éene zaak vermogen zij niet, te zwijgen van Hem, dien zij hebben liefgehad.

«Ik zal u geene wezen laten,» sprak Jezus vóór zijn heengaan. Thans verklaart Hij met der daad de meening van deze zijne woorden. Naar eigen schatting zijn de Emmaüsgangers alleen op den weg, — alleen zonder dat iemand zich over hen bekommerd, — alleen en vergeten..... en de Heer is nabij, en nevens hen. Zoo is en doet nog de Getrouwe. «Nooit alleen» is de schoone en ware leus des geloofs.

Zelve moeten de Emmaüsgangers hunnen kranken toestand openbaren, en daarna te dieper te gevoelen, hoe anders en beter het met hen had kunnen zijn. Zelve moeten zij al hunne armoede zichtbaar maken, om daardoor te ontvankelijker te worden voor het vertroostend onderwijs. Ook werden hunne harten brandende in hen toen Jezus sprak, toen Hij hen de gansche Schrift doorleide, om het volle Messiasbeeld en geheel den raad Gods te zien, te zien: «hoe de Christus door lijden in heerlijkheid moest ingaan.» Hoe kan de wensch in ons opkomen: «och, ware ook deze rede van Jezus ons bewaard gebleven.» Weinig zou haar letter ons baten, en als de Geest van Christus in ons is, dan leest onze geest in het Woord Gods den openbaringsgang van het Messias-evangelie, dan zien wij het koninkrijk Gods komen, nader en nader, totdat wij met Petrus als vrucht van 's Vaders ontlekkende genade nitroepen: «Heer, Gij zijt de Zoon des levenden Gods.»

Het brandend hart kan Hem, die dat vuur der hemelse blijdschap ontstak, niet missen. Zoo dwingen de Emmaüsgangers den Heer bij hen te blijven. Hoe werd hun dwingen beloofd! Als den vereerden gast de eereplaats en de rang van gastheer zijn gegeven, vallen hun de schellen van de oogen. Maar nu ook is de Heer verdwenen. Zoo moesten zij, zoo moeten wij leeren genoeg te hebben aan hetgeen de Heer geven wil. Hij komt en scheidt ter rechter ure. Hij verlaat ons niet voordat Hij in ons een werk, het geloof, volbragt heeft. Dan hebben wij ons talent en na den arbeid en strijd het genot.... werken en worstelen worden door dankbaarheid zoet.

JOZEF LIVESEY'S HERINNERINGEN VAN VOOR 40 JAAR, OF HET
BEGIN VAN DEN STRIID.

NAAR HET ENGELSCHE BEWERKT

DOOR

CHRISTINE.

(Vervolg van bladz. 35).

Velen onder de voorstanders der geheel-onthouding hebben zich als ijverige en onvermoeide arbeiders onderscheiden. Bijzonders vermelding verdienen James Teare, Edward Grubb en Thomas Whittaker. Wij tellen eene geheele reeks gedurige medearbeiders, maar ik wensch van deze afzonderlijk te spreken, omdat zij bezoldigde zendingen der zaak werden en in spijt van hun overwerkzaam leven en gedurige vermoeijenissen nog alle drie in leven en werkzaam zijn, en tevens ten toonbeeld mogen strekken, hoe weinig voor zulk een leven alcohol noodig is, en wat daarentegen onthouding tot bewaring van levenskracht en levenslust vermag. Waar ik hun werk gedenk, mag ik tevens bescheiden opmerken, hoe weinig de geheel-onthouding bij hare vestiging aan de wetenschap en welsprekendheid der geleerden of aan den invloed van magt en rijkdom heeft te danken gehad. Wanneer ik mijn naam bij die van dit drietal aansluit, mag ik zeggen, wij zijn allen uit den werkmansstand opgetreden, en de hoogere plaats, waarop wij nu op de maatschappelijke ladder staan, hangt innig zaam met ons aannemen en trouw zijn aan het onthoudings-beginsel. Zelf heb ik als jongen negen jaar op den weefstoel gezeten, James Teare was schoenmaker, Edward Grubb kleermaker en Thomas Whittaker opziener in eene katoenfabriek. Van zoo geringe werktuigen heeft Gods Voorzienigheid zich willen bedienen om eene hervorming in het leven te roepen, waarvan het weldadige nu in elk deel des lands gevoeld wordt, en waarvan de werking zich zelfs reeds tot de verste gewesten heeft uitgestrekt. Grubb en Whittaker kenden bij eigen ondervinding de droevige gevolgen van het drinken van bedwelmend

DE CHRISIELIJKE FAMILIEKRING, VI.

vocht, en konden als zelve uit de slavernij verlost en dieper medelijden gevoelen met allen, die nog onder het juk der dienstbaarheid leden.

James Teare, die „de degelijke” werd bijgenaamd, om zijn onbeveegbaar vaststaan in het aankleven eener volstrekte geheel-onthouding en van de verdediging daarvan als levensbeginsel en christenroeping, heeft bijna in ieder graafschap van geheel Engeland vereenigen in het aanzijn geroepen. Gedurende de drie eerste jaren was hij bijna de vaste spreker in elke vergadering in onzen naasten omtrek, en wist dan nog de gelegenheid uit te breken om ook elders het woord te voeren. In 1835 bearbeide hij Yorkshire en leide op het eiland Mann de grondslagen van het sedert daar zoo bloeiende onthouderswerk. In 1836, nadat Teare tot nu vrij met Grubb zamen gearbeid had, werd hij vast aangesteld zendingeling en bezocht in één jaar twintig graafschappen, waaronder Londen en zijn omtrek. Meestal te voet legde hij in dat tijdperk 3000 uren 's jaars af, sprak elken dag twee malen en somtijds des zondags tot drie malen toe in het belang der hem heilige zaak, niet zelden gedurende eene tijdruimte van twee uur. Velen danken aan hem hunne toebrengring tot onze gelederen, onder anderen de daarin later zoo overvloedig werkzame predikanten Benjamin Parsons en William Barker. Misschien heeft nooit iemand met meer warmte, toewijding, konsekwentie en onverbiddeleke gestrengheid tegen wat hij veroordeelde gesproken dan Teare, en zien wij, wat hij alleen heeft gearbeid, welk een oogst hij heeft bereid, dan kan het nageslacht den degelijken, trouwen, vromen man nooit dankbaar genoeg wezen.

Zijne brieven zijn op zichzelf eene gedenkteeken zijner werkdadigheid, en weldadig doet het aan daarin te lezen, hoe hij telkens evangeliedienaren roemen mag, die zich hebben laten overtuigen en winnen, of die zoo als de Eerw. Sherman Hall, reeds volbloed teetotallers waren: „De bedienaren des Evangelies,” schreef hij 16 Maart 1837, „scharen zich bij getalen in onze gelederen, en mogen ons een luistervollen blijden oogst-tijd doen hopen.”

Edward Grubb gaf zichzelf van den dag af, dat hij uit de klauwen des verwoesters was gerukt, met hart en ziel aan de onthoudingszaak. Zoolang hij in Preston wonen bleef, hield hij niet op, voor alle standen der maatschappij ons beginsel te bepleiten. Zijn

14

helder oordeel, bijtende scherts en vaardigheid om te spreken, maakten hem tot een meester op zijn grondgebied, en Teare en Grubb te zamen op de platform waren een paar niet te overwinnen kampioenen. Klein van gestalte maar met een rijk verstand en kloek hart bedeed, kende hij geen mededoogen of wankelen in den openbaren strijd. Bij zekere gelegenheid, eene vergadering in Exeter Hall, terwijl Lord Stanhope voorzitter was, moest over de bewoording der gelofte beslist worden, en toen enkelen zijn gevoelen wenschten te weten en de tegenpartij daar talrijk en luidruchtig tegen opkwam, stond hij op en zeide: „Mylord, ik eisch, dat men mij hoore. Ik zal hier mijne plaats op de spreekplaats houden, totdat de tijd der vergadering om is, of uw Lordschap de bijeenkomst opheft, als mijn goed regt niet wordt erkend. Geweld en onwil zullen hier over waarheid en regt niet zegepralen.” Hij werd gehoord en sprak met zoo groote waardigheid en overtuiging, dat de door hem voorgestane bewoording met groote meerderheid werd aangenomen. De aantekeningen omtrent Grubbs togten vermelden telkens: „heerlijke uitkomsten zijn verkregen.” „personen van invloed zijn gewonnen,” „nieuwe vereenigingen gevestigd” enz.

Ook Thomas Whittaker was een onvermoeid strijder. Het thans levend geslacht kan zich niet voorstellen hoe veel moeite er aan het begin van den strijd verbonden was, en hoe al het werk telkens op dezelfde schouders neêrkwam. Ook begrijpt het niet hoe overdreven en bespottelijk de eisch van geheel-onthouding, ook van wijn en bier, ons volk destijds in de ooren klonk. Daar ik mij niet juist den gang van Whittaker's arbeid herinnerde, verzocht ik hem mij dien schriftelijk meê te deelen. Ziehier zijn brief:

Scarborough, 1 Julij 1867.

Waarde heer Livesey!

Gaarne berigt ik u wat aanleiding gaf tot mijne medewerking aan den geheel-onthoudingsstrijd. Terwijl ik nog arbeider was op eene ka-toenfabriek te Blackburn nam ik elke gelegenheid waar om de geheel-onthouding aan te prijzen. Hetgeen ik te Preston gehoord had, stond mij levendig voor den geest; die stad (het was in 1834) en haar dappere strijders voor dit goede beginsel waren voor mij een ideaal; dáár wenschte ik te leven en te sterven. Dit ijveren voor de onthouding berokkende mij te Blackburn menigen vijand. Zij maakten er mij het leven zoo onaangenaam, dat ik besloot naar elders te verhuizen, ofschoon het mij speet, de gemeente te verlaten waarvan ik nu met hart en ziel lid geworden was. Op een vroegen morgen begaf ik mij op weg naar Preston. Daar aangekomen ontbeet ik in het onthoudingshôtel alvorens naar werk te vragen op een der fabrieken. Gij kwaamt de kamer binnen waar ik zat, verwonderd van mij daar zoo vroeg te zien en vriendelijk deelnemend in de reden mijner komst. Gij kendet mij, daar ik op uw verzoek eenige woorden sprak toen ge uwe verhandeling over Malzdranken hieldt, veertien dagen nadat ik de gelofte geteekend had. Ook bij gelegenheid van den optogt op Pinkstermaandag had ik te Preston eene toespraak gehouden. Onder ons gesprek hebt ge mij vervolgens gevraagd hoe ik er over dacht, om voortaan als agent der Geheel-onthoudersvereeniging werkzaam te zijn. Dit voorstel was mij als eene vingerwijzing der Voorzienigheid; hieraan twijfelde ik geen oogenblik en heb er ook nimmer aan getwijfeld. Aan deze heerlijke roeping wijdde ik van toen af mijn leven; het spijt mij dat ik nog niet meer voor die goede zaak heb kunnen doen. Ten gevolge van ons gesprek zag ik van mijn plan af, om op eene fabriek te Preston werk te zoeken, en keerde onmiddellijk met een opgeruimd hart naar Blackburn terug. Ik gevoelde dat de Heer in deze zaak met mij was, dat Hij mijn moed verstaalde en mij door zijne hulp in den goeden strijd overwinningen zou doen behalen. Toen ik te huis kwam, was er wel eenige smart over de aanstaande scheiding; maar het duurde niet lang. Mijne lieve vrouw dankte God luide voor de zegeningen en de rust, die de geheel-onthouding in haar eigen huis had aangebragt, en zij bad vurig dat haar man het middel mogt zijn, om ook in andere huisgezinnen dien vrede en dat geluk te brengen. Volgens uw raad begaf ik mij toen naar de algemeene vergadering van het britsch Matigheidgenootschap te Manchester en hield er verscheidene toespraken. Verder arbeide ik naar uwe aanwijzing in Lancashire en bezocht Westmoreland, Cumberland, Northumberland en Durham. Van af 1836 stelde mij het nieuwe britsch en buitenlandsch onthoudersgenootschap tot zijn agent aan. Doch u heb ik in dezen steeds als mijn vader beschouwd. Gij liet mij de gelofte teekenen; aan u schreef ik mijn eersten brief, door u in uw onthoudersblad van Julij 1836 geplaatst. Toen mijne loopbaan als verbroken scheen, hebt gij er mij eene nieuwe ontsloten, en mij als 't ware een land aangewezen, waarvan de Voorzienigheid mij toefluisterde: „ga en neem het in bezit.” Dit deed ik, en toen ik met dat doel

de wijde wereld intoog, ik een arme, ruwe handwerksman uit Lancashire, hebt gij in de behoefte van mijn gezin voorzien. Alzoo werd ik de pleitbezorger der geheel-onthouding, en hoop dit tot aan mijn dood te blijven. Onlangs ben ik teruggekeerd van de drie-en-dertigste jaarvergadering van het britsch onthoudersgenootschap; er waren daar slechts weinigen, die even als ik de eerste hadden bijgewoond. Wel heerscht er niet meer de eenvoud van het begin, maar de oneenigheden, die een oogenblik ons dreigden te verstoren, zijn thans geweken, en allen zijn met vurigen ijver bezielde voor ons heilig doel, namelijk: ons volk tot een nuchter volk te maken. Zoo wij de vervulling daarvan niet belevan, dan is het althans goed daaraan arbeidende te bezwijken. Gelooft mij, enz.

TH. WHITTAKER.

Thomas Whittaker heeft steeds met onvermoeiden ijver gearbeid. Daartoe nam hij elke gelegenheid te baat. Zoo gebeurde het eens dat hij te Londen op de stoomboot naar Margate vierhonderd traktaatjes uitdeelde en zoo krachtig de drinkgewoonten bestreed, dat er dien dag aan boord geenerlei drank verkocht werd, al riep men ook luide: „puike ale en porter te koop!” Meermalen liep hij de kroegen binnen om kennis te geven van zijne te houden bijeenkomst.¹⁾

Met een enkel woord wil ik thans ook nog onze afgestorvene vrienden gedenken, die van het begin af met ons gearbeid hebben. In de eerste plaats noem ik Thomas Swindlehurst. Hij was ongeteldd; maar zijne levendige overtuiging en krachtige stem werkten veel uit onder het werkvolk, dat gaarne naar hem luisterde. Hij wist er altijd eenigen voor de zaak der geheel-onthouding te winnen, en wijdde kosteloos veel meer tijd daaraan dan wij hadden mogen verwachten. In 1837 werd hij daarvoor in eene onzer vergaderingen met eene gouden medaille bekroond onder luide toejuiching der aanwezigen. Hij stierf den 27sten Junij 1861, oud 77 jaar. Om hem beter te doen kennen, volge hier een fragment uit een zijner toespraken.

„Hier staat de koning der bekeerde dronkaards voor u. Ik doe niets liever dan aan eene onthoudersbijeenkomst deel te nemen. Het spijt mij dat men niet twintig jaar vroeger begonnen is met de geheel-onthouding, want zoo ik geen dronkaard geweest ware, dan zou ik thans voor Preston tot lid van het parlement kunnen gekozen worden, en \pounds 120,000 bezitten. Ja, had er een geheel-onthoudersbond bestaan toen ik wekelijks \pounds 48 à \pounds 60 verdiende, dan zou ik heden in 't volle bezit van dat regt geweest zijn. Nu evenwel dank ik God voor de vrijheid, die mij de geheel-onthouding heeft aangebragt. Indien ik hier mijn vorig onmatig leven wilde beschrijven, dan zouden de engelen, die onzichtbaar in onze vergadering tegenwoordig zijn, hunne aangezichten met hunne vleugelen bedekken. Ik heb eene vrouw en nog tien kinderen in leven. Het oudste hunner nam ik vroeger bij de hand meê naar de kroegen, en maakte er een dronkaard van zoo als ik zelf toen was. Dit zijn de gevolgen van een slecht voorbeeld; en hoe velen zijn er te Preston, die dronkaards geworden zijn reeds enkel door het voorbeeld van het matig drankgebruik der ouders. Mijn oudste zoon is nu ook geheel-onthouder, en hier in ons midden heb ik er nog een, die overal een verderfelijk verkondigt. Mijne vrienden, ziet ook gij af van dit verderfelijk vocht; sluit u bij ons aan en gij zult waarlijk gelukkiger worden.”

De gouden medaille werd aan Swindlehurst in het bijzijn van eene overtalrijke menigte uit alle standen uitgereikt. Zijn zoon schrijft daaromtrent: „Toen mijn vader met de gouden keten werd omhangen en daarbij de muziek het bekende lied aanhief:

„Zie hij komt die zegepraalde,”

stond de gansche vergadering plegtig op; de dames wuifden met hare zakdoeken en er volgde een gejuich, dat mij die ure voor altijd onvergetelijk maken zal.”

Aan niemand gedenken wij met hooger achting dan aan Henry Anderson. Als spreker onderscheidde hij zich door een tintelend levendig vernuft, eene gemakkelijke, ja welsprekende voordragt, en door zijn dichterlijk talent. Het valt te betreuren, dat hij zich reeds zoo vroeg

¹⁾ God heeft den onthoudingsstrijd in Engeland met zeer uitgelezene Apostelen bevoordrecht. Men moet Whittaker gezien en gehoord hebben, om den wonderbaren invloed van zijn spreken te begrijpen. Geen werpen met slijk en steenen, geen slagen of vernielen van zijne kleding kon zijn moed en geestdrift temperen, en lijdende voor de goede, hem heilige zaak was hij niet zelden de redder der monsters, die hunne drankwoede het eerst aan hem gekoeld hadden. In Scarborough, zijne latere en tegenwoordige woonplaats, stelde de Mayor der stad zich aan het hoofd van een volkshoop, die den onthoudingsprediker tegenover zijn woonhuis eerst in beeld ophing en daarna verbrandde. Tien jaren later werd Whittaker tot lid van den stedelijken raad gekozen, en als hulde voor hetgeen hij in 't belang van Scarborough deed in triumf rondgedragen. De man, die tien jaren te voren als scherpregger had gediend, droeg nu, als een van den drankduivel verlost, uit dankbaarheid voor zijnen redder de feestbanier.

aan dit arbeidsveld onttrokken heeft, hij zou anders ongetwijfeld de vermaardheid en de populariteit van Gough evenaard hebben. Ook hij was een man des volks, een zadelmaker uit Walton-le-Dale, mijne geboorteplaats. Henry Anderson is op 8 Junij 1855 overleden. Zijne verspreide gedichten zijn door den heer Grubb verzameld, en daaraan zij het volgende ontleend:

DE VROUW VAN DEN DRONKAARD.

Bruid en bruijom treden vrolijk
Naar het altaar hand aan hand,
Diep ontroerd bij 't plegtig sluiten
Van den heiligen huwlijksband.
Waar hij teeder krachtig uitspreekt
't Jawoord, dat haar hart vreugdet,
Parelt in haar oog een traantje,
Tolk der liefde, stille vreugd.

In hun kluisje woont de liefde;
Haast valt hun de tijd te kort,
Daar met kindren frisch en bloeiend
Ook hun echt gezegend wordt.
Doch soms huivert 't moederharte,
Waar zij aan de toekomst denkt
Van haar kindren, sinds een plage
Langzaam al haar blijdschap krenkt.

Menig jaartje vloog daarhenen,
Als de golven rustloos voort,
Maar de bruid voorheen zoo blijde,
Ziet haar vreugd thans wreed verstoord.
D'echtviand is een slaaf geworden
Van den drank, en 't helse vocht
Houdt zijn hart en hoofd beneveld,
Hoe ze ook teeder smeeken mogt.

Bittere woorden, ruwe slagen,
Zijn haar daaglijksch droevig lot,
Al haar trouwe zorg en liefde
Wordt door hem miskend, bespot.
Hoe vol kommer is haar leven!
Allerwege dringt de nood,
Weenend deelt zij met haar kindren
't Laatste schaamte stukje brood.

Door den drank ligt hij vroegtijdig
Op zijn sterfbed; gansch ontsteld
Van zijn woeste dronkaardsijlen
Zijn de burens weggeseld.
Niemand dan zijn trouwe gade
Houdt nu biddend bij hem wacht;
Ach! kon haar geloof hem redden,
Zalig werd hij nog dien nacht.

Thans is zij een weduwvrouw;
Al haar hoop is uitgebluscht,
Sinds het voorwerp van haar liefde
In het graf des dronkaards rust.
God moog haar zijn bijstand schenken!
Hij kan helpen, Hij alleen;
Die volzalig troont daarboven,
Eindigt ook haar droef gewezen.

De beweging te Preston vond ook navolgers in andere steden, die zich bij ons aansloten. Een handelaar in ijzer, te Liverpool, de heer J. Finch, maakte zich hierin zeer verdienstelijk. In 1832 bragt hij ons een bezoek te Preston en doorreisde vervolgens, als ijverig voorstander der geheel-onthouding, Engeland, Schotland, Ierland en 't eiland Mann. Ook schreef hij nuttige traktaatjes, en zijn zoon Edward leverde dikwijls goed en geestig plaatwerk voor ons onthoudersblad, onder meer de goedgeijkende afbeelding van Richard Turner. Tijdens een zijner tochten in Ierland sprak hij op 24 verschillende plaatsen, en vaak twee uur achtereen. Ik geef hier een uittreksel uit zijn verslag van die reis.

„Te Dublin woonde ik de onthouders-theepartij bij, met 400 gasten. Te Belfast noodigde ik de professoren Edgar en Hinks, nevens eenige collega's, studenten, matige drinkers, brouwers, distilleerders en kroeghouders uit, tot eene discussie over de geheel-onthouding. Niemand gaf hieraan gehoor; ook werd mij een lokaal geweigerd in dit rijk der matige drinkers. Te Castlebar slaagde ik beter. Ik hield er de eerste geheel-onthouders-toespraak, met dat gevolg dat 32 mijner hoorders dien avond de gelofte teekenden. Velen hunner bekenden later dat zij gekomen waren enkel met het doel om den spreker te bespotten. Te Galway sprak ik drie keer, waarvan de laatste in de balzaal van een voornaam en vrijzinnig Rooms-katholiek, de heer Kilroy. Acht-en-dertig menschen teekenden dien avond de gelofte, niettegenstaande een priester er een tijdlang het woord voerde, ten einde het gebruik van bier, wijn en een enkel glas punsch te verdedigen. Te Wexford hadden eenige jongelieden, zonen van welgezetten burgers, een Anti-onthoudersbond opgericht,

de „Club van 't vijftiende glas" genaamd. Op den avond dat ik er spreken zou, hadden zij de galerijen en vele plaatsen in het parterre bezet. Nauwelijks was ik met spreken begonnen, of zij vielen mij in de rede met scheldwoorden, stampen, handgeklap, hinniken en het werpen van stukjes kalk. Gedurende drie kwartier hield ik het tegen hen vol en slaagde er in mij te doen verstaan, maar toen moest ik het opgeven. Dit ontmoedigt mij niet en zal mij geenszins weêrhouden andermaal Wexford te bezoeken en er het woord te voeren. Den volgenden dag ging ik den man bezoeken, die den vorigen avond aan 't hoofd der belhamels stond, en die binnen vier jaar tijds / 24000 door drankgebruik verkwaam had. Ik gaf hem eenige traktaatjes en overreedde hem de geheel-onthoudersgelofte te teekenen. Ik vertrouw, dat hij onze zaak nog tot eer zal strekken." Aan het eind van zijn verhaal staan deze bezielde woorden: „Zoo eindigde mijne zendingsreis in Ierland. Ik verblijf mij in het goede, dat tot stand kwam en ben meer dan ooit besloten, om zoolang God mij leven en kracht schenkt, voor eene zaak te pleiten, die zoo heerlijk berekend is om onkunde, armoede, gemeenheid, misdaad en ellende in ons land te verminderen en te helpen bannen. Ik voel mij bereid, zelfs mijn leven daarvoor te laten, als ik mijn dierbaar vaderland in dezen weg tot zegen kan zijn." De heer J. Finch overleed den 18^{den} Februari 1857, oud 73 jaar.

Te Manchester onderscheidde zich de heer William Pollard, koopman en wesleyaansch prediker. Eer de geheel-onthouding bestond, was hij reeds een werkzaam spreker en agent van het Matigheidgenootschap. In die hoedanigheid kwam hij te Preston in 1832, en vernam onze beginselen, die hij spoedig tot de zijnen maakte. Hij verbreedde ze in 't noorden van Engeland en in Yorkshire. Hij was een der sprekers, die altijd zijne volkstoespraken met scherts wist te kruiden en zoo menige schijnbaar ontoegankelijke vesting als door krijgslust vermeersterd heeft. Van hem is het gezegde afkomstig: „zoo gij maar niet het eerste glas drinkt, dan kan zelfs de duivel u niet dwingen het tweede te nemen." In 1834 schreef hij mij: „Ik ben een hartelijk bewonderaar van John Wesley en deel zijne beschouwing omtrent drankgebruik; ik zeg met hem: drinkt het niet, verkoopt het niet, bereidt het niet. Zoolang er nog onder ons dronkaards, kroeghouders en distilleerders gevonden worden, hoop ik in mijn ijver niet te verflaauwen. Tijdens mijn verblijf in het Noorden zijn 40 onthoudersverenigingen opgericht en 1300 leden daar toegetreden. Mijne laatste reis heeft mij op nieuw overtuigd, dat men het zeer goed buiten geestrijk vocht stellen kan. Gedurende 56 dagen heb ik er slechts twee gerust, overigens altijd gereisd en toespraken gehouden. Ik heb niets gedronken dan zuiver water, en ik ben opgeruimd en verfrischt weêr te huis gekomen. Ik zou heusch niet weten hoe ik matige jeneverdrinkers zou durven toespreken, indien ik zelf wijn of bier bleef gebruiken. Geloof mij, enz. W. POLLARD.

Ook bezocht ons in 1832 de heer Morris uit Glasgow, die destijds tot een Matigheidgenootschap behoorde, maar van toen af onze beginselen voorstond. Hij sprak toen meermalen in onze vergaderingen en bood ons de volgende dichtregelen aan.

AAN DE LEDEN VAN PRESTON'S ONTHOUDERSBOND.

Bedwelmende dranken! hoe groot is de ellende,
De smart en de wanhoop van al wie u kende
Als levensverwoesters, als giftig venijn,
Die vreugde en gezondheid beloven in schijn.

Hoe hebt ge onze helden ter neder geworpen!
Wat onheil gesticht in de steden en dorpen!
Ziet! Engelslands Roos ¹⁾ buigt van schaamte zich nêer,
En Distel ²⁾ noch Klaver ³⁾ staan frisch als weleer.

'Een nieuwe banier wordt omhoog thans geheven;
Gij, Preston! begroette haar 't eerst in uw dreven;
„Onthoudt u geheel!" klinkt haar moedige leus;
Nog nimmer kreeg iemand berouw van die keus.

Dit vaandel geleide ons ten heiligen strijde!
De drank is de vijand door ons te allen tijde
Vervolgd; en het zwaard dat het pleit hier beslecht,
Is liefde des naasten, heet waarheid en regt!

¹⁾ Engelslands zinnebeeld.

²⁾ Schotlands zinnebeeld.

³⁾ Ierlands zinnebeeld.

(Wordt vervolgd.)

AAN EEN KIND.

Speel, mijn lieve! dertel vrij,
 Dans en spring verheugd in 't rond,
 Toon u vrolijk, vriendelijk blij,
 Kruip gerust maar op den grond;
 Schaam u voor uw jonkheid niet,
 Die zoo schoone bloemen biedt.

Wartoe zoudt gij haar ontvliên,
 Die u zingen, juichen doet,
 En ons de onschuld geeft te zien
 Van uw kinderlijk gemoed;
 Weet dat God den eenvoud mint,
 't Dertelen van 't onschuldig kind.

Speel, als 't pas geeft aan de jeugd;
 Speel, maar als een dankbaar kind,
 Dat in 't zoeken van zija vreugd,
 't Zoet reeds van Gods liefde vindt;
 Leef met God en zie uw voet,
 Ook bij spel voor kwaad behoed.

Schoon gij moe ter ruste gaat,
 Buig toch eerst uw knietjes neêr,
 Bid, dat God u nooit verlaat;
 En ontwaakt gij 's morgens weer,
 Zij dan 't eerste wat gij denkt
 Dank aan God, die 't licht u schenkt.

Dan leeft ge eens altijd gerust,
 Voor geen wereldmagt bevreesd,
 En van zorgen onbewust,
 Als uw jonkheid is geweest.
 De onschuld spreidt een stroobed zacht,
 Want God houdt voor de onschuld wacht.

Blijde en biddend ga uw jeugd,
 Als een lentedag voorbij;
 En gij vindt steeds nieuwe vreugd,
 Waar met God uw deel ook zij;
 Wie in 't bidden blijdschap vond
 Juicht tot in zijn jongsten stond.

ANNA.

VOOR DEN ONDERWIJZER.

APRIL. — VIJFDE WEEK.

Jezus verschijning aan de discipelen.
 Luk. 24: 36-47. (Mark. 16: 14; Joh. 20: 19-22.)

Vs. 36. Heugelijk gesprek van de Emmaüsgangers met den Apostelkring. Het heil hun wedervaren was Petrus op andere wijs, maar niet minder heerlijk ten deel gevallen. Hun werd de Heer reizenoot, de derde man. Aan Simon verscheen de Heer in de stilte der eenzaamheid. Aan Simon het eerst van al de Apostelen, — aan Simon alleen — aan Simon, als die voor hem gebeden, die vergevend hem aangezien had, en nu zelf het woord der genade brengen kwam. O overmaat der liefde, hoe kan nog enig hart de liefde van Jezus wederstaan! Wel maakt de zonde harten hard en koud als ijs — zal iets ze vertederen en week maken, het moet wel alleen de zon der genade zijn. Maar deze vermag het, en waar zij vruchteloos koestert en warmt, daar is wel de zondaar een kind des verderfs.

Heugelijk gesprek, maar nog heerlijker stormis. »Vrede zij ulieden!» Wie zoo verschijnen kon, mocht zeggen: »Ik heb alle magt in hemel en op aarde; ik ben met u tot de volinding der wereld.» In 's Heeren »onzigtbaar wor-

den» bij zijn verlaten van de Emmaüsgangers en zijn »zigtbaar worden» bij gesloten deuren in het midden zijner discipelen is, niet voor onze kennis van het bovennatuurlijke, maar voor ons geloof en onze vertroosting een zaligmakend onderwijs gelegen. Vergoefs zoekt ons verstand aan den Bijbel een wetenschap omtrent het bovennatuurlijke af te persen, die God op ondoordringelijke wijze voor onze nieuwsgierigheid verborgen heeft. Ook de opstandingsberigten verwarren ons begrip en leiden tot ongelooft, zoodra wij eene stelselmatige beschouwing daarop willen bouwen. Zoodra wij »het onzigtbaar en zigtbaar worden» vs. 31 en 36 wetenschappelijk willen in overeenstemming brengen met het »betasten» en »eten» vs. 39 en 42, moeten wij wel tot »ongerijmde wijsheid» of »tot ongelooft» vervallen. In de feiten ons voor de conscientie tot geloofsversterking medegedeeld leert ons verstand niets; het voor ons verstandelijk inzicht verborgene blijft even verborgen als het altijd is geweest. Onze conscientie kan door het geschrevene zeker worden van de waarachtigheid van het opstandingsfeit, maar wee den geleerde of onkundige, die 's Heeren verschijningen ter openbaring zijner eeuwige koningsheerlijkheid zou willen verlagen tot vertooningen, om als natuurkundige proeven te dienen bij een zoogenaamd wetenschappelijk onderwijs over het bovennatuurlijke. Het »heilige» is geen hulpmiddel voor verstandsonderwijs, het behoort uitsluitend tot het gebied, waarop vleesch en geest, zonde en heiligheid strijd voeren, en heeft daar tot eenige, goddelijke roeping, de waarheid aan de conscientie te ontdekken.

Toen de verzen Heiland zich door zijne discipelen liet betasten en voor hunne ogen at, deed Hij niet iets in het belang van het wetenschappelijk strijden der negentiende eeuw, maar met de liefde eener moeder ontfermde Hij zich »over het onverstand en de tragheid om te gelooven» van zijne beangstigde leerlingen. Hun hart wilde Hij zeker maken van zijne majesteit en magt, zonder dat zij den diepen indruk, dat Hij dezelfde en voor hen dezelfde was, zouden verliezen.

Wanneer wij den Bijbel anders lezen willen dan als zondaren, met eene andere behoefte dan om zaligmakend zeker te worden van Gods vergevende liefde door eene steeds diep ingaande kennis van de lengte en breedte en van de hoogte en diepte der liefde van Christus, heeft die lezing bij den vleeschelijken, hoogmoedigen zin van ons hart groote gevaren voor onzen geest. Gelijk in alles het beste zeer ligt kan worden misbruikt, evenzoo de Schriften, die juist omdat zij ons kunnen wijs maken tot zaligheid, onheilig gebruikt, ons ook kunnen dwaas maken ten verderve. Wie met kostbare zaken omgaat, handelt daarmee als kleinodien, alleen wanneer wij de Schrift als de parel van groote waarde behandelen, zal de schat des levens ons rijk en immer rijker maken.

Met deze opmerkingen zullen wij vs. 45 te beter verstaan. »Hij opende hún verstand» enz. Dit is en voor immer des Heeren eigen taak. Hij heeft den sleutel der kennis, Hij opent en niemand sluit, Hij geeft, wat onze wetenschap der Schrift niet kan afdwingen. Voor den wereldwijze is de Schrift het wondervreemdste boek dat bestaat. Hij vindt het verheven en bekrompen, goddelijk groot en menschelijk dwaas, eene verwarring der reinste waarheid en van het domste bijgeloof onafsheidelijk dooreengeweven, en staat tot die Schrift in verhouding als de Joodsche raad tegenover Jezus' discipelen, van wie zij niet wisten of zij profeten, dwaazen, onheilige oproermakers of wat ook waren. Maar raakt de Heer met den scepter zijner majesteit het schriftgeleerde Saulshart aan, doet Hij de sobellen van de oogen gevallen door wetenschapstrots in kinderzin te veranderen, dan gaat het der ziel als waar in een bergachtig landschap de morgenevelen optrekken en punt voor punt in vriendelijk zonnelicht opduikt uit de vliedende dampen. Dan is er voor het verlegen wa a r o m? een »alzo o moest het,» en de God van waarheid en heil is geresgvaardigd en verheerlijkt in en door zijne kinderen.

Ook hebben wij geene andere roeping dan »getuigen» te zijn. De Heer opent verstand en hart, de Heilige Geest leidt in al de waarheid, wij, die niets zijn, hebben ALLEEN te getuigen. Hoezeer vermetele, met eigen bouwplannen dweepende kerkbouwers ook steeds meer hebben gewild en den voet zetten op het eigen gebied van Hem, die de starren der gemeenten draagt in zijne rechterhand, en zelf zegen of gerigt brengt, zelf verheft of uit zijnen mond uitspuwt, te GETUIGEN als die niets zijn en van den Heer alles verwachten, is onze eenige, maar dan ook te getrouwer na te leven roeping. Wij moeten getuigen zijn van de magt des kruises en der opstanding onzes Heeren gelijk de bloem, die door het licht gekleurd en door levensbloed met geuren vervuld en geuren spreidend, de majesteit en heerlijkheid der zon verkondigt. Wij moeten getuigen van de scheppingsmagt van den Christus, die alle dingen nieuw maakt, gelijk eene met draven rijk geladene rank onder niets dragende takken getuigt van den stam, waarin hij wortelt en van de levenssappen, die deze hem toevoert. Laat ons dan, als die op duizenden proeven zoo overtuigend gebleken zijn zelve niets te wezen, met ootmoed bekleed en biddende zonder ophouden trachten om in de daad niets anders dan, maar dan ook waarachtiglijk, getuigen, toenbeelden te zijn van de herschepende liefde van den Christus Gods. Waarcum zouden wij dis-

telen en doornen zijn in den hof des Heeren, en zijn huis met een stank van hoogmoed en heerschzucht vervullen, terwijl zijne genade ons vijgen en druiven wil doen voortbrengen en als bloemen zijner kweeking ons het huis des Vaders met Nardusgeur wil doen vervullen? Hoe moeilijker de tijden zijn, zij zijn in des Vaders eigen hand en de Christus-troon staat onwankelbaar vast; daarom hoe moeilijker de tijden des te meer zij onze bescheidenheid, ons niet vooruitloopen van God, ons toebetrouwen van onszelven en het lot der gemeente aan de hand onzes Konings aan alle menschen bekend. Alleen wanneer wij getuigen willen zijn, zullen wij met kracht uit de hoogte worden aangedaan, maar dan ook en altijd geheel worden vervuld met groote blijdschap en allen tijd lovende en dankende God.

C. S. A. v. S.

DE OVERSTROOMING.

In eene voorstad van Sint Petersburg nam op eenen zeer stormachtigen dag eene weduwe 's morgens te 6 ure reeds afscheid van hare beide kinderen, eene zoon en een dochter, want zij moest voort aan den zwaren arbeid om voor haar en de kinderen brood te verdienen. De kinderen smeekten: »Moeder! laat ons toch niet zonder brood, als gij ons opsluit, anders moeten wij van honger schreien.» De moeder deelde met smart de karige rest van de spijze uit, kusten de lievelingen van haar hart en zeide ten afscheid tot hen: »Als het donker wordt, bidt dan maar, God zal u niet verlaten.»

Onder het werken denkt zij altijd aan hare kinderen, en dat maakt het haar lichter, want zij doet het immers voor hen. De wind steekt hoe langer hoe vreeslijker op; de zee treedt buiten hare oevers en overstroomt het land. De stormklokken worden in Sint Petersburg geluid, en duizenden van menschen ijlen uit hunne woningen digt naar het strand der zee op de heuvelen, want de waterstromen doen huizen instorten, vernielen schepen, en menigeen wordt in een oogenblik een arm man. Ook het huisje van de arme moeder staat digt bij het strand, en het is te vreezen dat het ook door de woedende golven omverworpen was. De moeder staat voor den vloed met stomme smart; op eens wil zij er doorheen om naar de woning te snellen waarin zij hare lievelingen heeft achtergelaten, maar het is onmogelijk; het water en de golven zijn te groot, zoodat men niet eens met booten of schuiten er op varen kan. Zoo kan zij dan slechts heenstaren naar de plaats waar de kinderen zijn, en niets voor hen doen, dan — bidden.

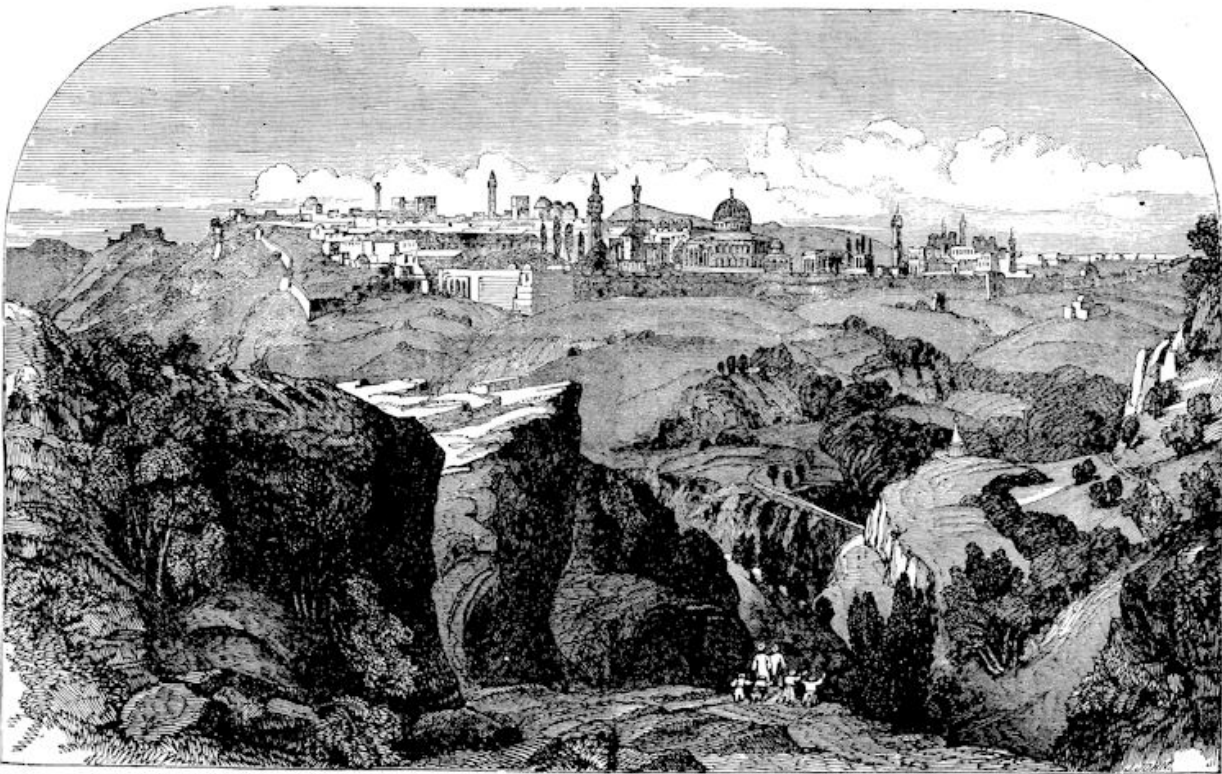
Tegen den avond bedraaft de storm en plotseling treedt de zee terug. De menschen speeden zich naar hunne woningen, om te zien wat de vloed hun heeft overgelaten. Ook de moeder der kinderkens heeft dra hare hut bereikt, ofschoon de weg derwaarts nog niet geheel van water bevrijd is, maar zij dikwerf nog tot aan de knien er door heen waden moet. Haastig maakt zij de deur open, en zie — hare kinderen liggen stil, digt in elkanders armen op de tafel. De moeder kust hen, en welk eene vreugde voor de beangstigten... zij slaan de oogen open en zien de moeder vrolijk aan. »Kinderen,» roept zij uit, »wie heeft u gered?»

»Weet gij, moeder,» zeide het eene kind: »van morgen... de Heer Jezus heeft het zeker gedaan. Toen het water in de kamer kwam, klommen wij vol angst op den stoel, maar het water kwam al hooger en hooger, en toen gingen wij op de tafel. Moeder, gij hadt er eens bij moeten zijn! Stoelen, planken, kasten, besems dansten in het water rond. Het water kromp hoog en wij stielen met onze hoofden regt tegen den zolder. Toen zijn wij gaan knielen en bidden, zoo als gij het ons geleerd hebt, en daarna zijn wij in slaap gevallen.»

De moeder weende heete tranen van vreugde, omhelsde hare lieve kinderen en zeide: »Wat ons ook verder moge overkomen, altijd zullen wij op den Heer vertrouwen, die u zoo gezegend uit den nood gered heeft.»

T. M. L.

Het vleesch zegt: waarom zoudt gij een mensch liefhebben, die u smarten aandooft, maar de geest antwoordt: is het omdat in Hem gevonden wordt, wat verachting verdient, dat gij in Hem het beeld Gods niet meer moet liefhebben? Wat zult gij hierop antwoorden? O werp toch alle gal van bitterheid uit en laat de liefde u doortrekken. Niets is zoo heerlijk, niets zoo zalig. Of staat er niet geschreven: God is liefde.

JERUZALEM, VAN DEN OLIJFBERG GEZIEN.

JERUZALEM.

Indien ooit, het is wel in deze weken dat Jeruzalem ons aantrekt, en het verblijdt ons, onzen lezers een aanblik op die stad te kunnen geven van nagenoeg ter zelfder plaatse, waar de Heere Jezus op den Olijfberg gezeten, haren ondergang voorspelde, al is het dan ook eene geheel andere stad geworden dan toen, en al verheft zich eene turksche moskee op het terrein waar destijds de herbouwde salomonische tempel stond. Wij geven het woord aan een vriend, die uit Jeruzalem geschreven heeft.

Reeds vroeg heden morgen werd ik door uwen brief van 3 dezer verblijdt; en daar er nog eenige uren over zijn, vóórdat de post weder vertrekt, haast ik mij dezen te eindigen. Gij veronderstelt mij te Jeruzalem, en gij hebt het niet ver mis gehad. Te Jeruzalem ben ik, en aan uw verzoek om eene duidelijke teekening van den Olijfberg zal ik gaarne voldoen. Gij zegt: „Ik heb er vele platen van gezien; maar mij dunkt, gij moet er nog iets inbrengen, dat ik in die allen mis. De wolkpartij deugt doorgaans niet. Gij zult de wolken zóó teekenen, alsof zij reeds bezig zijn zich tot eenen troon te scharen; want dáár op den Olijfberg zal Hij nederdalen, volgens Zacharias 14: 4. Uwe oogen zullen 't daar dezen keer nog wel niet aanschouwen. Gij komt vóór dien tijd nog tot ons terug, zoo God wil. Maar beschouw dan dien Olijfberg gelijk een erfgenaam zijne bij testament hem toegezegde erfenis bereids in oogenschouw neemt. Kanaän — die rups, waaruit op den tooverslag zijner almagt, straks die heerlijke vlinder doorbreken zal, met goud en purper schitterend in de stralen der eeuwige heilzon!" O, mijn lieve vriend! wat zal ik u moeten teleurstellen! 't Is de tijd van het bruilofsfeest nog niet. Wij moeten nog eerst de ootmoedspalmen aanheffen, voordat wij ons vereenigen tot het groote koor, om het Koningslied (Psalm 45) te doen weergalmen. Met Christus' volk is het als met Hemzelven: eerst naar de diepte in het Kedrondal, dan in de hoogte naar den Olijfberg. En tusschen de laagte en het hoogste punt des bergs zijn nog honderden voeten van steil en hijgend klimmen af te leggen. Maar wat nood, al is de vallei ook diep en de berg steil en hoog, wij weten, als wij maar in den regten weg voortgaan, zullen wij den top toch eindelijk bereiken en het heerlijkste gezicht zal onze moeite ruimschoots beloonen. Maar

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

om tot de werkelijkheid weder te keeren, zoo moet gij geene wolk-teekening van mij op den Olijfberg verwachten. Ik zal trachten u den berg weder te geven zoo als hij thans is, bleek en ligt grijs van kleur, met zijne weinige olijfboomen, terrassen, paden en een kleine groep huizen op zijne middelste en hoogste verhevenheid, waarboven zich een minaret verheft ten teeken dat deze plaats — Helena's kerk der hemelvaart — onder het geweld der Turken is. Op eene mijner wandelingen onlangs buiten de stad, aan de NW.zijde, waaromstreeks Golgotha waarschijnlijk heeft gelegen, zag ik den Olijfberg op het voordeeligst. Jeruzalem lag op den voorgrond; de honende Omarsmoskee op den middelgrond; dan de Olijfberg en de eigenaardig getinte bergen van Moab op den achtergrond. De lucht zal ik er bij teekenen, zoo als zij tegenwoordig doorgaans is, geheel blaauw, bij uitnemendheid helder, dan zullen mijne fantasie-wolken althans de uwe niet in den weg zijn.

Eene andere teekening, die ik u schuldig ben, om u Jeruzalem duidelijk voor den geest te brengen, is het gezicht van den Olijfberg op de stad. Ik ben er reeds aan begonnen; maar de uitvoerigheid van het onderwerp en de naauwkeurigheid waarmede het behoort behandeld te worden, vereischen nog een paar herhaalde zittingen. Ik heb een punt gekozen, ongeveer halfweg den Olijfberg op, en wat meer naar de N.zijde dan andere teekenaars gewoon zijn het te nemen, omdat ik daardoor de schaduwzijde van sommige gebouwen wat beter zag, en ze dien ten gevolge beter kon onderscheiden. Waarschijnlijk was ik hier eenige ellen, welligt 200 of daaromstreeks, van het punt verwijderd, waar de Heiland alleen met de discipelen gezeten was (Matth. 24: 3; Mark. 13: 3), toen Hij hun de dingen verkondigde, die over Jeruzalem zouden komen, en de teekenen van zijne toekomst en de voleinding der wereld. Maar al zat ik dan ook niet op de identische plek, het was mij toch volkomen duidelijk waarom de Heer, uit den tempel komende en door de discipelen gewezen op de kolossale steenen en prachtige gebouwen, naar den Olijfberg ging, om den jongeren eenen diepen indruk van het lot van Jeruzalem te geven. Met het grootsche panorama vóór zich van Jeruzalem en de hoogten en valleijen, die haar omringen, moesten zij dat woord goed begrijpen: „Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem van heirlegers omsingeld wordt, zoo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is" (Luk. 21: 20). En de discipelen hadden noodig in het on-

15

derscheiden van de teekenen des tijds onderwezen en versterkt te worden; daarom was het dat Hij er den vijfboom en het teeder worden zijner takken en het uitspruiten zijner bladeren tot verduidelijking bijvoegde, want de verdrukking zou in die dagen groot zijn: „deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, dat geschreven is. Doch wee de bevruchte en de zogende vrouwen in die dagen! want er zal groote nood zijn in het land, en toorn over dit volk. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards, en evankeliek weggevoerd worden onder alle volken; en Jeruzalem zal van de heidenen vertreden worden, totdat de tijden der heidenen vervuld zullen zijn” (Luk. 21 : 22—24). In eenen nood zoo groot, zou velen het hart versmelten van angst, de Satan zou alles doen wat hij kon, om, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen te verleiden, en opdat de discipelen — en hunne navolgers door hun woord — bestand zouden zijn tegen zoo vreeselijk eenen tijd, deed de Heer hen de toekomst van Jeruzalem met de meest mogelijke aanschouwelijkheid verstaan. Wij kunnen ons voorstellen, hoe de Zaligmaker hun het naderen derromeinsche legers van gindsche heuvelen met den vinger als heeft aangewezen; en hoe de discipelen later aan dat woord zullen hebben gedacht: „Ziet, Ik heb het u voorzegt!” — „Alzoo ook gijlieden, wanneer gij al deze dingen zult zien, zoo weet, dat het nabij is, voor de deur” (Matth. 24 : 25, 33).

Ik heb den Olijfberg regt lief gekregen. Men is er zoo ongestoord. Men heeft er hier en daar onder eenen vijfboom of olijfboom schaduw, waarin men zich kan nederzetten en aan stille overpeinzing overgeven. De stad, misschien op 300 à 400 ellen (regtlijnig) afstand, is natuurlijk thans geheel anders dan het Jeruzalem in de dagen van onzen Heer; maar hare ligging en hooftkaraktertrekken, het gebergte in den omtrek, het koloriet, de helder blaauwe lucht, dit alles is hetzelfde gebleven, en daardoor kan men zich tamelijk wel in de dagen van ouds verplaatsen. Jezus heeft hier waarschijnlijk ook menigmaal onder dezen of genen olijfboom neêrgezeten, alleen of met zijne discipelen. Met welk een oog van Goddelijk ontfermen moet Hij gedurig het verharde en verblinde Jeruzalem hebben aanschouwd. Hoe menig gebed is hier van Hem tot zijnen Vader opgezonden, als Hij „des nachts uitging en op den berg vernachte, genaamd den Olijfberg” (Luk. 21 : 37; Joh. 8 : 1). O, wie zal ooit de diepte kunnen peilen van de liefde, die Hem over Jeruzalem deed tranen storten, toen Hij voor de laatste maal opkwam tot het feest, en bij het omrijden van den voet des Olijfbergs, op den Bethanischen weg, de stad voor zich zag in al haren koninklijken luister, maar tevens verblind en afgekeerd van „hetgeen tot haren vrede diende,” en daarom overgegeven tot benaauwdheid en verwoesting gelijk de aarde nimmer te voren had aanschouwd? (Luk. 19 : 41—44). Och, dat ons Jezus op den Olijfberg nimmer uit de gedachten ware, Hij, die „gisteren en heden is dezelfde is en in eeuwigheid.” (Hebr. 13 : 8).

Wat is er naar den mensch onwaarschijnlijker dan dat de Joden, de verworpingen aller natiën, in eere en magt zullen terugkeeren naar het land hunner vaderen? Wat nogtans heeft God stelliger beloofd dan dit? „Vreemden zullen uwe muren bouwen, en hunne koningen zullen u dienen,” staat er geschreven (Jes. 60 : 10); en wij gelooven dat het alzoo geschieden zal. Zoo volkomen als het vervuld is geworden: „Zion is eene woestijn geworden, Jeruzalem eene verwoesting” (Jes. 64 : 10). „Zion zal als een akker beploegd, en Jeruzalem tot steenhoopen worden, en de berg dezes huizes tot hoogten eens wouds.” (Jer. 26 : 18. Micha 3 : 12.) — „En Ik zal Jeruzalem stellen tot steenhoopen, tot eene woning der draken” (Jer. 9 : 11); zoo waar als het woord van Jezus nog heden staat: „Jeruzalem zal van de heidenen vertreden worden” (Luk. 21 : 24), zoo waarachtig zal ook de Heer zijne beloften vervullen: „Ik schep Jeruzalem eene verheuging en haar volk eene vrolijkheid. En Ik zal Mij verheugen over Jeruzalem en vrolijk zijn over mijn volk” (Jes. 65 : 18, 19) — „Juda zal verlost worden en Jeruzalem zeker wonen” (Jer. 33 : 16) — „Jeruzalem zal eene heiligheid zijn en vreemden zullen niet meer door haar doorgaan” (Jcël 3 : 17) — „De Heer zal Zion nog vertroosten en Hij zal Jeruzalem nog verkiezen” (Zach. 1 : 17). — Reeds 18 malen is Jeruzalem veroverd geworden. Eerst door die van Juda en Simeon (Rigt. 1 : 1—8). Toen door David (2 Sam. 5 : 1—10 en 1 Kron. 11 : 4—8), daar in weerwil van Juda's verovering de Jebuziten nog meester van de stad gebleven waren. Onder Rehabeam werd Jeruzalem door Sisak, koning van Egypte ingenomen (1 Kon. 14 : 25—28 en 2 Kron. 12 : 2—12); maar bevredigd door de schatten van het huis des Heeren, trok hij weder af. Daarna viel de stad Joas, den koning van Israël in handen (2 Kon. 14 : 13, 14), die zijne wraak koelde door het afbreken van een deel van den stadsmuur. Hersteld door Uzzia en Hizkia bleef Jeruzalem nog lang de hoofdstad van Juda. Nebukadnezar nam haar in van Jojachim (2 Kon. 24 : 10—16) en plunderde haar uit.

Zedekia's afvalligheid van hem bragt zijn leger andermaal voor de stad, ditmaal om haar totaal te verwoesten (2 Kon. 25; Jer. 39 en 52). Opgebouwd door Zerubabel en Nehemia na de zeventigjarige gevangenschap, werd Jeruzalem, na door Alexander den Groote verschoond geweest te zijn, door Ptolomeus Lagi, koning van Egypte, in het jaar 320 v. C. ingenomen. Een tijdvak van worstelen tussehen Egypte en Syrië om het bezit van Kanaän en Jeruzalem deed daarna de stad menige gedeeltelijke verwoesting en wederopbouw ondergaan. De Makkabeën bleven onder deze wisselingen Jeruzalem omstreeks 100 jaren regeren, totdat Pompejus de stad in 63 v. C. innam, door de eigen schuld der toen om haar bestuur strijdende makkabeesche vorsten Hyrkanus en Aristobulus. Heroes veroverde Jeruzalem in 37 v. C. en rigtte er een vreeselijk bloedbad aan. Eindelijk werd Jeruzalem voor de elfde keer ingenomen door Titus, 70 n. C. Toen had de gruwel der verwoesting plaats, die door Daniël was voorzegt en door den Heer zelven zoo nadrukkelijk was aangewezen geworden, eene verwoesting, die echter nog geenszins de laatste, ofschoon de vreeselijkste van allen was; want Julius Severus in 134, Chosroes koning van Perzië in 614, keizer Heraclius in 629, Omar in 639, de Kruisvaders onder Godfried van Bouillon in 1099, Saladin in 1187, en eindelijk Sultan Selim in 1517 maakten zich van Jeruzalem meester, telkens de stad, en wat er weder tot hare bevestiging was opgebouwd, van bloed en vlammen doende rooken. Het Jeruzalem, dat nu is, bestaat dus uit huizen, gebouwd uit en op het puin van eene achttien maal geheel of gedeeltelijk verwoeste stad. Groote veranderingen daarenboven ondergingen hare heuvelen en valleijen binnen hare muren, onder de regering der Makkabeën en Romeinen. Is het dan te verwonderen, dat men tot nog toe in het duistere rondtast, wanneer men de lokaliteiten van het Jeruzalem van Hizkia, Nehemia en Jozefus in die van het tegenwoordige Jeruzalem terugzocht? Mij treft het, dat men nog zooveel terugvindt, waardoor men zich de ligging van het oude Jeruzalem kan voorstellen. (Van de Velde, Reis door Syrië en Palestina).

JEZUS MET DOORNEN GEKROOND.

Die Christus zoozeer overladen met de laagste beledigingen, geëgeld, verachtelijk met eenen purperen mantel omhangen, met doornen gekroond en een rietstok in de hand... is dan werkelijk de Koning der menschheid? De soldaten van het regthuis hebben meer regt dan zij denken, wanneer zij Hem op spottenden toon toeroepen: „Wees gegroet, gij Koning der Joden. Als onwetende uitvoerders van een drama dat zij niet begrijpen, volvoeren zij met vermetele handen de raadsbesluiten Gods, verbreiden zij met hunne honende lippen de waarheid Gods. Deze belagchelijke zinnebeelden houden eene heerlijke waarheid in zich verborgen. Jezus heerscht regtens zijne smarten als Koning over onze zielen. De doornenkroon is Hem een diadeem der heerlijkheid!

Weet gij wat, meer dan godgeleerdheid, meer dan geloof, meer dan overdenking, in staat is de menschheid als door instinkt tot Jezus Christus te brengen: Het is het gezigt zijner smarten. De menschheid lijdt, en erkent zich zelf in dit bebloed en verworpen gelaat. Bij dezen aanblik, zegt de arme: „dit is mijne naaktheid;” de verdrukte: „dit is het juk, dat mij knelt;” de banneling: „dit is mijn ban.” De bedroefde zegt: „dit zijn mijne tranen.” Geringen, miskenden, belasterden en vervolgdgen zeggen: „ziehier onze smaadheden.” Jezus is de meest bedroefde mensch, in wien een ieder, die lijdt, zijn broeder heeft herkend!

Maar deze man van smarten (o nieuwe droefheid en nieuwe majesteit!) is onschuldig en vlekkeloos; al zijne smarten zijn onverdiend. Hij is eene bovenaardsche bloem in de menschheid ontloken, die met geweld is afgerukt, en door de hand der goddeloozen geknakt. Nimmer onderging een reiner slagtoffer een onregtvaardiger vonnis. Hij werd benaauwd en verdrukt, en Hij deed zijnen mond niet open. Welk eene kalme onder zulke beschimpingen! Welk een geduld! welke eene zachtmoedigheid en volkomene overgave! „Wil men Hem kussen,” zegt Bossuet, „Hij steekt zijne lippen toe; wil men Hem binden, Hij steekt zijne armen uit; Hem kinnebakslagen geven, Hij biedt zijn wang aan; Hem met stokken slaan, Hij biedt zijn rug aan; Hem onmenscheijk geeselen, Hij biedt zijne schouders aan... Geef uwe hand, Koning der Joden, neem dezen rietstok bij wijze van scepter, en doe er mede wat Gij wilt... En nu is het geen spel meer, uw doodvonnis is uitgesproken, men nagelt reeds uwe beide handen vast. Nu, Joden, Romeinen, burgers en soldaten, grooten en kleinen, herhale uwe lasteringen, vermenigvuldigt zonder ophouden de slagen, de beledigingen, wond op wond, smart op

smart, laagheid op laagheid, beleedig zijne ellende tot aan het kruis; dat Hij, gelijk een onwijze het eenige voorwerp uwer spot worde, en gelijk een misdadiger het eenige voorwerp uwer woede.... gaat uw gang, want Hij geeft zich zonder voorbehoud aan u over." Voor dezen hoogheerlijken Lijder, onschuldig en toch onderworpen, buigt de menschheid als door instinkt zich neder, en als door eene onbestemde maar onweerstaanbare aanbidding herhaalt zij de spottende woorden der soldaten: „Wees gegroet, gij Koning der Joden!"

Indien wij nu dit schouwspel vol smaad en heerlijkheid in het licht des Evangelies en des geloofs aanschouwen, zullen wij in die wonden nieuwe verborgenheden zich zien ontplooiën, en in die verborgenheden de nieuwe grondslagen van een verhevener en hechter koningschap.

Wie is Hij, die dit alles lijdt? Het is geen bloot menschelijk wezen, het is geen menschenkind, die met heldenmoed een onuitsprekelijk tal van jammeren heeft gedragen,.... het is een Wezen, wiens afkomst eeuwig is, het is de Eengeboren Zoon van God, die voor eeuwen reeds in den schoot des Vaders was, en die, door engelen en serafijnen omringd, de eeuwige heerlijkheid deelachtig was. De Zoon van God is mensch geworden; mijne lezers! peilt ten eerste deze diepte. De Zoon van God is man van smarte geworden; peilt deze tweede diepte. En doordat Hij mensch is geworden; heeft Hij zich zelf vereenigd met een geslacht, niet eens even ver beneden zijne goddelijke natuur als de aarde het van den hemel is. Hij heeft zich vereenigd met een geslacht, tot lijden veroordeeld, omdat het zich had verzet. Hij is in eene wereld gekomen, die verdoemd is, en waarop het dubbele juk van zonde en smart weegt. Hij is in deze wereld gekomen om dit juk te dragen, en het op die wijze te verbreken. Hij, die elke schaduw van lijden had kunnen ontgaan, heeft om onzentwil er alle volheid van gesmaakt.... Ziet Hem daar zijn lijden tegentreden, dat bij elke schrede die Hij op deze vervloekte aarde doet, zwaarder zich doet gevoelen. Hij heeft als het ware alle smarten uit het menschelijke leven getorcht. Armoede, honger en dorst, vermoeidheid, onverdiende beschuldigingen, lage beleedigingen, afscheidstranen, het hartverscheurende van verlaten en verraden te worden door de zijnen; dit alles heeft Hij geleden; Hij heeft alle lichamelijke en geestelijke folteringen van een tot den dood veroordeelde gekend; Hij heeft de afschuwelijke aanraking des doods gevoeld.... En indien er nog eenige smarten zijn, die Hij niet persoonlijk heeft uitgestaan, dan heeft Hij ze ondervonden door die algemeene ontferming, die Hem alle menschelijke smarten op zich deed nemen.... En tot welke hoogte heeft Hij die niet ondervonden, Hij die uit den schoot der hemelsche gelukzaligheid kwam, en die in dit tranendal eene oneindige kracht tot het dragen der smart verkregen had!

Is dit niet voldoende?... Neen, wij hebben zelfs nog niet eens zijn zwaarste lijden opgenoemd. De straf der zonde bestaat niet alleen in die menigte van jammeren dezes levens, in die keten van smarten, die op deze aarde drukt, en wier laatste schakel de dood is; zij bestaat ook in die geheimzinnige kastijding, die den schuldigen mensch in het volgend leven wacht; in datgene wat verschrikkelijker is dan alle aardse smarten, in datgene wat de Schrift den vloek der zonde noemt.

Hoe kon Hij, Jezus, den vloek der zonde kennen? Hoe? dit weet ik niet. Maar Hij heeft dien gekend, want er staat geschreven: „Dien die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt.... Hij is een vloek geworden voor ons."

Twee oogenblikken uit zijn leven bewijzen het ons.

Ziet den Zoon des menschen onder de olijven in Gethsémané. Hij ligt gebogen in het stof, en op aarde vallen van zijn lichaam groote droppelen bloeds gelijk die van eenen zwaren regen.... Jezus siddert, Hij buigt zich, Hij deinst terug.... Is het voor het zware lichaams- of zielelijden. Moedige menschen zijn beide te boven gekomen. Deinst Hij terug voor de geeseling, voor de doornenkroon, voor de bespottingen der menigte, voor de kruisiging, voor den dood?... Neen, zeg ik u, want de martelaren, die slechts zwakke discipelen waren, hebben hiervoor niet gevreesd. Hij deinst terug.... voor de straf door eene schuldige wereld verdiend, voor den vloek der zonde. Hij deinst niet terug voor den eersten dood, dien zoo velen hebben getrotsed, maar voor den tweeden.

Ziet Hem nu aan het kruis genageld, als Hij den kreet uit, die hemel en aarde doet verstommen: „Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten!".... O! wij beweren niet dat wij kunnen peilen wat ondoorgroendelijk is; maar dat men ons van deze onbegrijpelijke uitspraak geene onvoldoende uitlegging geve.

Wij hebben martelaren juichend zien heengaan, roepende: „Hier is de heerlijke dag die aan onzen wensch voldoet," en Jezus Christus uit, stervende, deze klagt: „Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij

Mij verlaten?"... Overdenk dit eens goed,... er is geene andere uitlegging dan deze: „Hij is zonde voor ons gemaakt. Hij heeft slechts een oogenblik, maar dit scheen Hem eene eeuwigheid, gevoeld wat de Schrift noemt: „de vloek der zonde!" Hij heeft tot in het diepst van zijn wezen den vloek van God ondervonden, niet jegens Hem, maar jegens de schuldige menschheid, in Hem belichaamd, jegens de zonde, in Hem verpersoonlijkt! Dit was de hoogste graad van lijden. Maar dit was voor Jezus Christus de hoogste trap van zijn koningschap. Want in dit roerend oogenblik roept Jezus: „Het is volbragt! Door den vloek op zich te nemen, bevrijdt Hij er ons van; door den kelk der verdoemenis te ledigen, verwijdert Hij dien voor eeuwig van onze lippen. In dit oogenblik is de last der zonde verbroken, de onoverkomelijke scheidsmuur tusschen God en ons is geslecht. In dit oogenblik is Hij geheel en al de Verlosser. Hij sympathiseert, Hij troost niet alleen uit de volheid zijner liefde, maar Hij verzoent, Hij herstelt. Hij draagt niet alleen al onze smarten, maar zelfs al onze zonden. De regtvaardigheid is voldaan, en de barmhartigheid vloeit met stroomen op deze aarde.... Ditmaal, o Jezus! behoort zij u wel, deze aarde die Gij met bloed hebt besproeid! Deze menschheid, waarvan Gij u een broeder noemde, is nu wel de uwe, om God aan haar, en haar aan God weder te geven! Zij behoort U wel, want Gij hebt al de kelken geleedigd, zelfs den kelk der ongerechtigheid. Gij heerscht over haar regtens uwe smarten en uwe verlossing. Gij Jezus, met doornen gekroond, niemand werd zoo bemind, niemand werd zoo gehoorzaam als Gij, niemand heeft ooit onder zijnen scepter verzameld dat groote volk, dat uw kruis dagelijks tot zich trekt. U behooren de geslachten tot in der eeuwigheid! Wees gegroet, Gij Jezus met doornen gekroond, Gij Koning der menschheid!

Nog één woord, om uit onze beschouwing van den Man van smarten eene praktische les te trekken. Dit woord verbindt zich aan dat van dien bevelhebber die, toen men hem eene kroon aanbood, nadat hij aan 't hoofd der kruisvaarders het heilige graf had veroverd, ten antwoord gaf: „Hoe zoude ik eene gouden kroon kunnen dragen daar waar mijn Meester eene doornenkroon heeft gehad?"

Mogt dit woord ook het onze zijn! O! welk een weerzin hebben wij tegen het lijden, wij die ons discipelen van Christus noemen! Hoe beoogen wij altijd een troon van aardschen voorspoed! Hoe gaarne hadden wij een leven vrij van doornen en van kruis! Wat worden wij ongeduldig bij de minste tegenspraak, gevoelig bij de minste vernedering of onregtvaardigheid, ternedergeslagen bij den geringsten tegenspoed.... Ja, voorzeker de Heer eischt niet van ons, dat wij op gelijke wijze de smart te gemoet gaan gelijk onze Meester dit deed; maar Hij vraagt van ons de beproeving uit zijne hand te ontvangen.... Laat ons zonder murmureren in onze beproeving, in onze smarten en in ons kruis berusten; en ziende op den gekruisten Christus, laat ons Hem bidden ons te leeren in te stemmen met dit woord van Petrus: „Geliefden! houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking onder u, maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, alzoo verblijdt u."

Maar er is meer; laat ons bedenken, dat indien de Christen vooraf zijn deel moet hebben in de smarten van het leven, hij noodig heeft om in hem het geestelijk leven te doen geboren worden en te ontwikkelen, den Doop der innerlijke smarten. De bekeering die ons aan de wereld onttrekt, om ons aan God te geven, de heiligmaking, die slechts de voortdurende bekeering is, doet elke ziel haren droevigen weg achter zijnen Meester gaan. Wij moeten ook een Gethsemané hebben, een oordeel, eene geeseling, eene doornenkroon, een kruis, den dood.... Maar ook uit dezen dood zullen wij tot het leven geboren worden, en uit het midden onzer smarten zullen wij, gelijk Jezus, als koningen opstaan, juichende nu reeds op aarde en eenmaal in den hemel: „Hem die ons heeft liefgehad, die ons van onze zonden heeft gereinigd door zijn bloed, en ons tot koningen en priesters heeft gemaakt, Hem zeg ik, zij de lof en dank en heerlijkheid tot in der eeuwigheid." Amen.

Uit het Fransch van ERNEST DHOMBRES.

I.

Vóór Jezus heengaan zeide Hij tot zijne jongeren: „Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u." Ook u wil Hij dien vrede geven; maar hebt gij dien ook reeds?

Bij ons sterven vrede te hebben is zeker vrij wat meer waard, dan in den meest mogelijken uiterlijken voorspoed geleefd te hebben. En dat meerdere is immers ook voor u verkrijgbaar?

DE STILLE TRAAAN.

Het leed dat God ons geeft te dragen,
Dat ieder mensch hier torschen moet,
Aan 't vriendenhart te mogen klagen,
Dat doet den zwakken strijder goed;
Dat geeft hem nieuwe, frische krachten,
Dat stort hem beetren moed in 't hart,
En lijdzaamheid om af te wachten
Wat hem op aard' het grieuwendt smart.
Maar met een glimlach op de lippen,
En zorg in 't hart vol moed te zijn,
Zich dan geen zucht te doen ontglippen,
Dat masker doet den strijder pijn.
Voor 't oog der wereld blij te wezen
Te midden van de grootste smart,
Geen troost in 't vriendenooft te lezen,
Voorwaar, dat leed is dubbel hard.
Dan gaan wij stil nit leders oogen,
Dan zoeken wij liefst d' eenzaamheid.
Om eenzaam tranen af te droogen,
De tranen zoo voor God geschreid.
Ja Hij, Hij ziet die stille tranen,
Hij telt die allen een voor een,
En hun die zich 't verlaten wanen,
Ontdekt Hij zich door 't lijden heen.
Leg al uw smart aan Jezus' voeten,
Hij droeg voor u zijn doornenkroon,
Zijn liefde zal uw leed verzoeten,
Hij bidt voor u aan 's Vaders troon.
Laat Hem uw Vriend en Helper wezen,
Dan draagt ge alleen niet uw verdriet,
De Heer die in uw hart kan lezen,
Begeeft, vergeet de zijnen niet.
Geen troost van menschen kan u baten,
Al schijnt u soms hun troost ook zoet,
Uw Heiland zal u nooit verlaten,
En met dien Heer is 't alles goed.

ANNA.

VOOR DEN ONDERWIJZER.

MEI. — EERSTE WEEK.

Jezus' verschijning bij de zee van Tiberias.

Joh. 21.

Reeds is herhaaldelijk aangewezen, wat in dit zoo belangrijk, maar ook bekend verhaal opmerking verdient, dat voor bijzonderheden daarheen te verwijzen is. Ditmaal willen wij met een bijzonder doel wijzen op Jezus' vraag: hebt gij Mij lief? En op de kenmerking van Johannes als de discipel, dien Jezus liefhad.

Zij, die ieder den Bijbel op eigene wijze hoorschatten, laten zich in twee hoofdgroepen verdeelen: supranaturalisten en rationalisten. Dat twee zoo strijdige beginselen tegen elkander overstaan en met elkander strijd voeren laat zich begrijpen; maar als van weerszijden oopgetheid verondersteld wordt, behoort een weerszijds ijveren voor hetgeen men waarheid acht, nog niemand tot bitterheid te vervoeven. Wat personen, die het niet om zegepraal maar om de eere Gods en menscheit te doen is, vooral kan baten, om voor heftig en bitter worden bewaard te blijven, is, geloof ik, mede zeer de overtuiging, dat de hoofzaak en het hart der openbaring is die kennis van Gods wezen en deugden, welke ons noodig is, om den Allerhoogste als Vader lief te hebben en niet de wijsgeerige waarheden en bovennatuurlijke zaken, waaromtrent onze weetgierigheid ons zekerheid begeeren doet.

God is liefde; in die drie woorden ligt het brandpunt der openbaring, — en in het: Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb, (verg. 1 Kor. 13) het bewijs, dat Gods openbaring haar doel heeft bereikt, dat de Heilige Geest met 's menschen geest heeft getoigd.

Zoodra wij van Gods openbaring, — van hare bewoording en vorm, — van Gen. 1 af, iets anders willen, dan hetgeen een schakel kan zijn voor hetgeen Jezus noemt: «dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen,» welke kennis Johannes zamenvat in het woord: «God is liefde,» heeft onze weetlust ons reeds eene schrede doen zetten buiten het eigenlijk openbaringsgebied, op een grond, waar onder aanblijven van onzen natuurlijken hoogmoed onze hartstogten te vrijer spel hebben, omdat elke bewoording, waarmee wij het goddelijke pogen af te maken, gebrekkig, onbepaald, alleen voor onszelf en niet voor iemand anders voldoende is.

Aan Gen. 1 wetenschappelijke scheppings-theorieën te willen ontleenen, is enkel dwaasheid en hoogmoed. Wij doen daarmede niets, dan dat wij in eene voorstelling, die er op aangelegd en berekend is, om ons Gods belangstelling in den mensch te doen waarderen, onze eigene van elders verkregene wetenschap zoeken in te wringen en daarna onszelf voor wetenschapsprofeten van den eersten rang te houden.

Deze algemeene opmerking wenschen wij in den allerstrengsten zin op de verhalen van het verschijnen van den verzeeren Heer aan zijne discipelen en vrienden toegepast.

Zoodra iemand opzegt en zonder wringen wijsgeerige en wetenschappelijke slotsommen aan de verschijningsverhalen wil afpersen, — antwoorden op zaken, belangrijke zaken, die hij zou wenschen te weten, — is het ons, of die verhalen er op zijn aangelegd om zoodanigen geest geheel te verwarren, en hem te vermanen, dat zoo hij niet tot ongelooft vervallen wil, hij iets anders, een beteren schat, moet zoeken, dan waarnaar zijn wetenschappelijk ik hem zoo drijfend deed vragen.

Had God in de opstanding en hemelvaart zijns Zoons voor ons een wetenschappelijk onderwijs omtrent de toekomstige en eeuwige dingen bedoeld, hoe geheel anders zou zich alles hebben toegedragen, hoeveel nauwkeuriger verklaringen zouden wij in de ontvangen verhalen bezitten. Waar het geloof de meest voldoende voorstellingen tot het vertrouwen en de gehoorzaamheid der liefde heeft ontvangen, en zóó ons hart niets meer vraagt, daar is ons wetenschappelijk verstand onbevredigd en staat schier tegenover nog ondoordringelijker raadsels. Of wat zal ooit onze wetenschap tot verklaring van het bovenaardsche maken van het gelijktijdig medegegeede feit: «dat Jezus verschijnt terwijl de deuren gesloten zijn, en dat de Heer, dus verschenen, visch en honigraat nuttigt?»

In een ander licht zien wij de verschijningen, als wij die beschouwen in verband tot de groote openbaringswaarheid: «God is liefde,» en meer bepaald tot de toelichting van de uitspraak: «het Woord is vleesch geworden, en de verklaring: «Jezus, alzoo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zóó heeft Hij hen liefgehad tot het einde.»

Voor ons is dit einde het zichtbaar afscheid op den 40sten dag in de hemelvaart, en zijn daarom 's Heeren verschijningen zooveel voortgezette betoeningen van Jezus' liefde tot de zijnen. Naar dezen maatstaf zijn ons de medegegeede verschijningen niet een onbepaalde overleveringschat, maar een organisch geheel, die als wij ze te zamen in haar verband beschouwen hebben, ook nog ons de vraag mogen doen verneemen in ons binneste: «Hebt gij Mij nu lief?»

Jezus' eerste verschijnen aan Simon in de eenzaamheid, zijn laten wachten van Thomas, zijn verzellen der Emmaüs-gangers en verschijnen in den kring der elfve, zijn liefdebetoont aan Maria Magdalena en hier aan Petrus, zijn komen als vriend tot zijne vrienden en als Heer der gemeente tot de 500 (Matth. 28: 16—20), zijn in mijne schatting zooveel zeer onderscheidene, alle de hoogste wijsheid openbarende, geheel noodzakelijke liefdesopenbaringen, om nog zwakke en zelfuchtige harten zoo tot onverdeelde liefde te overwinnen, dat zij door 's Meesters liefde van eigen zelfucht verlost, zonder menschenvees als schapen leven en werken konden te midden der grijpende wolven.

Op geene der vragen, die wereldwijsheid en eigen weetlust ons doen, te kunnen antwoorden, zal luttel ons schaden; maar alle wetenschap is ons zonder waarde, zoolang wij het antwoord missen op de eene vraag: «hebt gij Mij lief?» En zoodra wij voor onszelf hiervan volkomen zeker zijn: «ik ben een discipel, dien Jezus liefheeft,» heeft alle verdere onzekerheid haar pijn en prikkel verloren. Zoodra ook de «Heerlijkhedenberigten» het hante hebben bijgedragen, om ons zeker te maken op de beide punten: «ik heb Jezus lief» en «Jezus heeft mij lief,» — zoodra wij dus daartoe voor onze harten den honig vergaderd hebben, wordt het ons iets van bijkomend belang wat in hunne wijsheid supranaturalisten en rationalisten als wetenschappelijke kleinodien ons toonen en aanprijzen. Zonder in het minst gering te achten, wat eenig ernstig onderzoek zich als nieuwe schat van kennis meent te hebben verkregen, zullen wij alleen niet overschatten, en daardoor voor bitterheid en twistzucht bewaard blijven, wat niet leidt tot de blijde geloofsverzekering, dat wij in de liefde geworteld vruchten der dankbaarheid zullen voortbrengen. Gehoorzaamheid is onze roeping, alleen de gehoorzaamheid des geloofs, de den mensch mogelijke, en deze zal niet alleen mogelijk,

maar ons behoefte, leven en zaligheid zijn, wanneer de liefde Gods, de in Christus geopenbaarde liefde des Vaders, in onze harten is uitgestort door den Heiligen Geest.

MEI. — TWEEDE WEEK.

Jezus' hemelvaart. Hand. 1: 4—12. (Mark. 16: 19, 20; Luk. 24: 50—53.)

De Heer is op zichtbare wijze van de zijnen gescheiden. Dit zichtbaar heengaan is zóó geschied, dat het in hunne harten den indruk naliet van «verhooring,» «van zitting nemen ter rechterhand Gods,» «van alle magt ontvangen in hemel en op aarde.»

Geloofswaarheid, — waarheid, bestemd voor hart en geestes, is alzoo ook in deze gebeurtenis der gemeente ten deel gevallen. Gelijc eene wolk, die Hem aan de oogen der zijnen onttrok, zoo is in die wolk ook voor ons een gordijn gespreid over zooveel meer als ons verstand tot uitwendige wetenschapszekerheid zou willen begrijpen. Tenzij wij worden als de kinderkens, kunnen wij niet doordringen in den heiligen kring der geloofswaarheden, die bestemd zijn om ons hart vrede te geven en ons leven te heiligen. Is nu ook door hetgeen ons gegeven werd onze vrede gevestigd, ons leven geheiligd? Zoo niet, ordeelen wij dan niet haastiglijk wie schrift en openbaring onheilijcig behandelen, omdat wij dit wellicht ook doen, althans darven doen, omdat wij, die zeggen te gelooven, zoo weinig de kracht des geloofs openbaren.

De overmoed van dwalenden wordt betoengeld of aangevuurd naar de zate, waarin geloovigen Gode of wel zichzelf leven. Ziet de Apostelen en de eerste gemeente, welk eene magt zij waren en hadden in het profetendoodend Jeruzalem. Lukas zegt ons, dat zij van den berg der verheerlijking wederkeerden met groote blijdschap. Zij maar die blijdschap meer in ons, ons stemmende om onzen God en Vader in het dienen en helpen van verlatenen en verloreanen met daden te loven en te danken, en de wereld zal althans innerlijk moeten erkennen: «dat de Christus leeft en leven heeft in onze harten.»

C. S. A. v. S.

GOD IS GOED.

O! wat is mijn Schepper goed
Aan het niet heeft Hij me ontgogen
Tot zijn eer en heerlijkheid
En mijn heil en zaligheid.
Hem alleen zij hand en voet,
Mond en oor en hart en oogen,
Ziel en ligchaam toegewijd,
Voor den tijd en de eeuwigheid.

O! wat is mijn Vader goed!
Mijn Verzorger en Behoeder
Voedt en dekt mij; dag en nacht
Houdt Hij over mij de wacht,
Dat geen ramp of leed me ontmoet.
Als mijn vader en mijn moeder
Mij verlaten, dan blijft Hij
Mij getrouw en helpend bij.

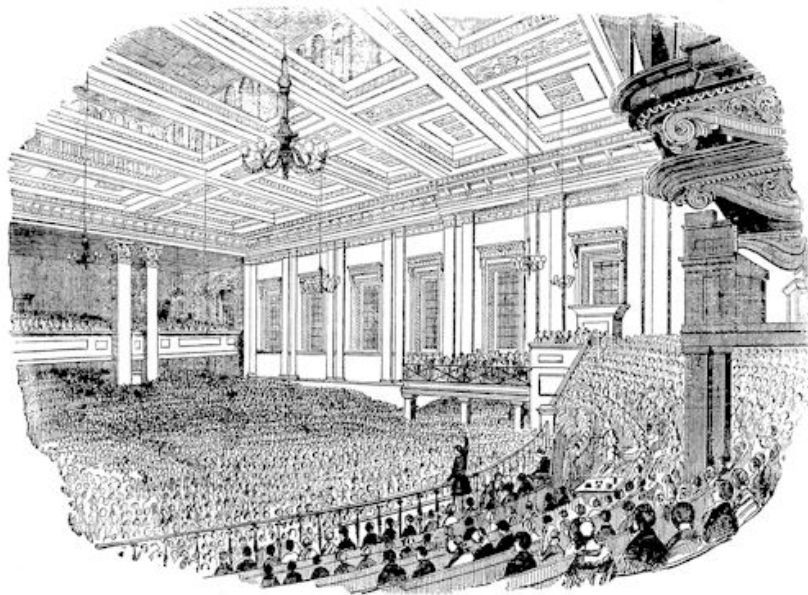
O! wat is mijn Heiland goed!
Hij, ten lossen mij gegeven,
Heeft voor mij de wet vervuld;
Hij droeg al mijn zonde en schuld,
Stortte aan 't kruis voor mij zijn bloed,
Door zijn dood schonk Hij mij 't leven,
Redde mij van dood en hel
Tot zijn hemelmedgezel.

O! wat is mijn Trooster goed!
Hij heeft mijn weerbarstig harte,
Dood in zonde, in 't kwaad volleerd,
Tot den God mijns heils bekeerd
En gereinigd mijn gemoed.
Vréd voor onrust, vreugd voor smarte,
Zalig één-zijn met mijn God
Is door Hem mijn heerlijk lot.

God, mijn God! wat zijt Gij goed!
Neen, mijn zwakke stamkelken,
Zich verliezende in 't geschal
Van verloten zonder tal,
Juichen jublend: «God is goed!»
Kunnen niet naar waarde U danken;
Schoon uw eindlooze eeuwigheid
Mij daarvoor zij toegezeid.

Naar het Hoogduitsch.

T. M. L.

JOZEF LIVESEY'S HERINNERINGEN VAN VOOR 40 JAAR, OF HET
BEGIN VAN DEN STRIJD.

NAAR HET ENGELSCHE BEWERKT

DOOR

CHRISTINE.

(*Vervolg van blad. 55.*)

De heer J. S. Buckingham, parlamentslid voor Sheffield, was een ijverig voorstander der geheel-onthouding. Hij schreef de geschiedenis dezer beweging, waarin maar enkele kleine onnaauwkeurigheden voorkomen. In Junij 1834 slaagde hij er in om in 't Lagerhuis de motie te doen aannemen, dat een Comité benoemd zou worden, om onderzoek te doen naar de uitgestrektheid, de oorzaak en de gevolgen van het drankgebruik onder den werkenden stand, en naar de middelen om dit nationale kwaad te keeren. Acht-en-dertig leden van 't parlement werden tot dat comité gekozen. Het kweet zich ijverig en onbevooroordeeld van zijne taak, en gaf vervolgens een uitvoerig verslag uit, (445 bldz.) meldende het resultaat zijner nasporingen. Daarin werden tevens geschikte middelen aan de hand gedaan, om de verdere uitbreiding van het kwaad te beletten. Tot nu toe, en het is reeds drie-en-dertig jaar geleden, heeft de regering geen enkel dier middelen aangewend. Het verslag werd van overdrijving beschuldigd, bespot en ter zijde gelegd. Men wilde het kwaad niet onder de oogen zien, omdat men den moed niet had het te verhelpen. De *Times* o. a. voer heftig tegen het verslag uit. Later heeft de heer Buckingham nog getracht twee andere bills in 't Lagerhuis te doen aannemen, strekkende de eene om openbare wandelplaatsen aan te leggen en letterkundige instellingen op te rigten, ten einde de werklieden uit de kroeg te lokken. De andere bill had tot doel de vermeerdering van drankwinkels te beletten, door voortaan geen patent te verleenen dan alleen aan herbergen, waar tevens de reizigers nachtverblijf vonden, terwijl men ook daarover strenger toezigt zou houden. Maar eigenbelang bij den drankhandel belette het aannemen dezer voorstellen. De heer Buckingham had veel gereisd, o. a. in Palestina, in Egypte en in Britsch-Indië, en krachtig betuigde hij in het parlement, welk een contrast de europesche drinkgewoonten met het gedrag van alle andere volken opleverden. Doch dit mogt niets baten. Op het gebied der wetgeving was hij zijn tijd vooruit. Als baanbreker heeft hij het aan anderen overgelaten zijne taak verder voort te zetten. Hij stierf in 1855, oud 69 jaar.

De Wel-Eerw. F. Beardsall, Baptist leeraar te Manchester, teekende de geheel-onthoudersgelofte den 6^{den} September 1834, en heeft zich van toen af zeer ijverig betoond. In 1835 schreef hij mij: „Sedert

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

ons laatste verslag zijn vele nieuwe takken op onzen stam ingeënt. Ware het ons mogelijk aan alle uitnoodigingen uit naburige steden gevolg te geven, dan zouden wij spoedig nog een grooter aantal geheel-onthouders-vereeningen kunnen oprigten. De afschaffing van sterken drank alleen is thans eene kwijnende, wegstervende zaak. Zij wordt overal vervangen en verdrongen door de geheel-onthouding. Op vele plaatsen heb ik de oude gelofte helpen begraven en de nieuwe ingewijd. Wij hebben alle avonden bijeenkomsten in verschillende wijken van Manchester en te Salford, waar niets dan geheel-onthouding geduld wordt. Onze wekelijkse vergadering in Oakstreet wordt haast al te druk bezocht; het is er zoo bennaauwd, dat velen om die reden weggaan. Onze vereeniging telt hier thans 800 à 900 leden. Wij hebben een stelsel van regelmatige bezoeken ingevoerd. Dank zij de bemoeijen van den geneesheer Grindrod, is ons het gebruik van den Tabernakel (Baptistenkerk) toegestaan, waar drie duizend menschen plaats kunnen vinden. Sedert die heer tevens begonnen is aldaar lezingen te houden over den nadeeligen invloed van alkoholische dranken op het menschelijk ligchaam, is zelfs dat gebouw te klein geworden. De belangstelling is nu in Manchester zoo levendig en algemeen, dat een lokaal voor vijfduizend personen niet te groot zou zijn, om de toehoorders te bevatten. De lezingen van Dr. Grindrod doen ontzaggelijk veel goed. Schijnbaar reddelooze dronkaards zijn genezen en tot de christelijke kerk teruggebracht. In onze gemeente werden er onlangs twee gedoopt, en eerstdaags doopen wij er nog meer. Ook hier hebben wij met Pinksteren een optogt gehouden, waaraan duizend onzer leden uit Manchester en Bolton met prachtige banieren en door een flink muziekcorps begeleid, deelnamen. Een hunner reed op een „onthoudingspaard,” zoo als hij het noemde, omdat hij zich het dier had aangeschaft voor het geld, vroeger aan verschillende dranken besteed. Na den optogt hadden wij in den Tabernakel eene theepartij voor 800 gasten. Velen zeggen, dat zij nimmer zulk een aangenaam Pinksterfeest gevierd hebben. Geloof mij, enz.

F. BEARDSALL.

De heer Beardsall droeg zorg voor de voorbereiding van ongegisten wijn ten gebruike bij het avondmaal. Tusschen 1837 en 1841 zijn daarvan meer dan vijfduizend flesschen verkocht. Ook gaf hij een bundel onthoudingsliederen uit. Ter wille van hetgeen in Amerika in zake der geheel-onthouding gedaan werd, verlangde de heer Beardsall zeer, dat land eens te bezoeken. Op 13 Mei 1842 zeilde hij uit met dat doel; doch eer hij New-York bereikt had, overleed hij aan boord den 25sten Junij 1842. Door vele Christenen diep betreurd, werd zijn lijk aan de golven toevertrouwd. Met innige droefheid werd de treurmare in Engeland vernomen. Overal werd zijn lof vermeld, en al wie hem kende, betuigde dat de drijfveer zijner handelingen nimmer was eigen roem, maar steeds de liefde tot Christus en tot zijnen naaste.

Eens bij gelegenheid, dat ik in de kerk, die de heer Beardsall in

16

gebruik had, eene toespraak hield, maakte ik kennis met John Cassell, toen nog „de Manchestersche timmermans knecht” met zijn linnen van en wit voorschot. Deze onvergetelijke man, die zich in de firma Cassell, Petter en Gilpin een gedenkteekeken, onvergankelijker dan van metaal heeft gesticht, zal door zijn volk nooit vergeten worden, zoolang de Bijbel en Englands klassieke literatuur het engelsch harte dierbaar blijven. Liefde voor zijn volk heeft hem groot en rijk gemaakt in de verwezenlijking van zijn lievelingsdenkbeld om den Bijbel en al wat klassiek is in prachtuitgaven voor den werkman verkrijgbaar te maken. Hij heeft eene nieuwe baan in de uitgeverwereld gebroken en op de tafel der armsten gebragt wat vroeger enkel zeer rijken verkrijgen konden. De „timmermans knecht” werd door het woord van een der prestonische mannen — Thomas Swindlehurst — onthouder. John Cassell was toen een werkman, die enkel van zijne handenarbeid leefde; maar onthouder geworden gaf hij terstond elke week een gansch den dag aan de bevordering der goede zaak. Zijn ijver en welsprekendheid trokken de aandacht van den heer Meredith en deze maakte van hem een onthoudings-zending. Als zoodanig ving hij aan die kleine stukjes te drukken, die de grondslag zijner wereldberoemde firma werden. Met een nachtwachteratel ving hij aan de aandacht op onze beginselen te vestigen en eindigde met dit door de prachtigst geïllustreerde boekwerken te doen. De vriend zijns volks stierf den 2^{den} April 1865, niet ouder dan 46 jaren; nooit verpoosde inspanning tot bereiking van zijn levensdoel deden hem als een held en martelaar in het strijperk der christelijke liefde ter helfte zijner baan nederzinken.

Te Leeds was de heer J. Andrew Jr. bijzonder werkzaam in den strijd der geheel-onthouding. Door zijn toedoen werden aldaar binnen vier maanden honderdvijftig bijeenkomsten gehouden. Even als op andere plaatsen ondervond men ook daar in den aanvang een hevigen tegenstand van de zijde der matigheidsmannen of enkel drank-afschaffers. Dien ten gevolge werd den 21sten Junij 1836 te Leeds eene openbare discussie gevoerd, ten aanhoore eener talrijke schare, ten einde te beslissen of de oude gelofte door de nieuwe zou vervangen worden. De heer R. Jowett was voorzitter, en J. Andrew de voornaamste spreker. Aan 't hoofd onzer tegenstanders stond toen de heer E. Baines, tegenwoordig lid van het parlement; later schreef deze heer een uitmuntend traktaatje ter aanbeveling der geheel-onthouding. De discussie duurde tot 's nachts twaalf uur, en eindigde met eene stemming, waaruit bleek, dat de beginselen der geheel-onthouding volkomen gezegevierd hadden. Ook onderscheide zich op dien avond als verdediger onzer beginselen, Dr. Lees, welbekend door zijne talrijke geschriften in 't belang der onthouding.

In den heer C. Carus Wilson, advocaat van beroep, hadden wij mede een ijverigen helper en vriend. Hij bezocht o. a. Macclesfield, Leek en de aardwerfabrieken, waar zijn vrijmoedig optreden felle tegenstand uitlokte. Op het eiland Jersey was de overheid zoo verbitterd, dat zij hare bevoegdheid te buiten ging en hem gevangen liet zetten. Doch op het standpunt der wet was de heer Carus Wilson haar de baas; hij bewees haar de onwettigheid zijner gevangenneming, zoodat men zich haastte hem te ontslaan en de door hem geëischte schadevergoeding te verleenen. Te Macclesfield was eene firma zoo vijandig gezind, dat zij velen van haar werkvolk ontsloeg, enkel omdat die menschen de geheel-onthoudersgelofte geteekend hadden.

Te Southport werd door onzen vriend William Haigh eene badinrichting geopend, vooral ook om aan de zaak der geheel-onthouding in die stad bevorderlijk te zijn.

Onze ijverige medearbeiders, de heeren R. en W. Nichols, waarvan de eerste sedert twintig jaar in Australië gevestigd is, en de andere nog te Bradford leeft, waren de hoofdaanleggers van een geheel-onthoudersfeest door 18 onzer vereenigingen gezamenlijk gevierd te Wilsdon, op den 20 en 21sten April 1835. Langs alle wegen en paden, die naar Wilsdon leidden, zag men ze elk met haar banier voorttrekken in vrolijken optocht. In het open veld had men eene groote tent opgeslagen, 45 el lang en 18 el breed, door drie rijen pilaren gesteund, acht op eene rij, elk daarvan keurig met bloemen en groen versierd, zoodat het een natuurlijken boom scheen. In de lengte der tent waren zeven tafels op evenwijdigen afstand geplaatst, ten gebruike der leden; midden tusschen de tafels was een open gang aan weerskanten, bezet met versierde pilaren, afgewisseld door groote bouquetten kunstbloemen. Aan het bovineind der tent, in de breedte, stond ietwat hooger dan de andere tafels eene tafel bestemd voor den voorzitter en de overige sprekers. De presidentszetel was mede smaakvol versierd met groen, bloemen en opgezette vogels, zoodat het een natuurlijk priëel scheen. De tent zelve was sierlijk behangen met draperiën en guirlandes. Tegenover den presidentszetel had men zinnebeeldige schilderijen aangebragt in overeenstemming met het doel der

bijeenkomst. Om vijf uur begon de theepartij, waaraan 1400 personen te gelijk konden deelnemen; toen dezen verzadigd waren, ruimden zij de plaats in voor 100 anderen; daarna kregen de 200 commissarissen, helpers, enz. hunne beurt. Den tweeden dag dronken nog duizend personen thee in de tent. Daarbij hielden wij vier bijeenkomsten in de kerk, die tweeduizend toehoorders kon bevatten. De sprekers waren o. a. de heeren Buckingham, Pollard, Anderson, Nichols, Swindlehurst en ik.

De lezer herinnert zich het ontstaan van het nieuwe britsche Matigheidgenootschap op geheel-onthoudingsbeginselen gegrond, den 31sten Augustus 1835, te Londen. Vele vereenigingen sloten zich daarbij aan en in 1836 vierde het te Preston zijn eerste jaarfeest. Dit feest duurde drie dagen. De heer Grindrod uit Manchester was voorzitter. De kerkklokken luidden de gasten een blijden welkom toe; ook ontbrak het ons in die dagen niet aan goede muziek. Optogten werden gehouden en toespraken in de open lucht bijgewoond door ruim tienduizend toehoorders. De volgende jaarvergadering werd te Leeds gehouden; sedert dien tijd hebben zij geregeld plaats. Bolton is de hoofdzetel van het britsch of nationaal Onthoudersverbond, (in het begin nog: „het nieuwe britsch en buitenlandsch Matigheidgenootschap” genaamd.) Dat verbond heeft tegenwoordig zeven agenten in zijne dienst, waarvan vier de geheel-onthoudersgelofte teekenden, omstreeks het jaar 1836. Deze zijn de heeren J. C. Booth, W. Gregson, R. W. Duxbury en R. Horne. Twee anderen zijn reeds overleden, namelijk de Wel-Eerw. Gray Mason en J. Addleshaw. Mijn tijdschrift: „the temperance Advocate,” in 1834 begonnen, is door het britsch Onthoudersverbond overgenomen, gewijzigd door zamensmelting met andere bladen, en wordt thans uitgegeven onder den titel „the weekly Record.”

Het is mij onmogelijk al de ijverige deelnemers aan onzen strijd op te noemen, zelfs wanneer ik mij uitsluitend tot de arbeiders der jaren 1832—1837 beperk, gelijk ik het in deze mededeelingen doe. Het begin van den strijd wordt hier alleen door mij vermeld. Tal van namen moet ik evenwel daarbij verzwijgen, van menschen uit allerlei standen der maatschappij; doch hun arbeid der liefde is noch bij ons, noch bij den Heer vergeten. De meesten hunner behoorden tot den werkenden stand, maar aan geleerden, aan schrijvers, aan geneeskundigen en invloedrijke leden heeft het ons echter niet geheel ontbroken. De werken van Dr. Lees, Dr. Grindrod, den Wel-Eerw. Parson en anderen, ten onzent, alsmede die van de heeren Dr. Mussey en Lindsley, in Amerika, verdienen met regt gewaardeerd te worden om hun rijken invloed van physiologischen en wetenschappelijken aard. De eenige geheel-onthouder van vóór 1837, die thans nog in het parlement zitting heeft, is de heer Edward Baines. Vele anderen zijn reeds overleden. Daaronder noem ik de heeren Heyworth, uit Liverpool, lid voor Derby, G. Thompson, lid voor Tower Hamlets, J. S. Buckingham, lid voor Sheffield, J. Brotherton, lid voor Salford, en kolonel Williams, lid voor Ashton-under-Lyne. Deze was de eerste, die in 't Lagerhuis openlijk voor onze beginselen uitkwam, en zich krachtig aan onze zijde schaarde. Over den heer Buckingham heb ik reeds gesproken. Onder de Kwakers zijn vooral acht personen, die ons in het begin van onzen strijd uitmuntende diensten bewezen. Het zijn W. Janson, te Londen; J. Eaton en R. Charlton, te Bristol; J. Hull, te Hillingdon; J. Sturge, te Birmingham; W. Martin, te Cork; R. Dyke Alexander, te Ipswich en W. Wilson, te Bradford. Slechts twee hunner zijn thans nog in leven, namelijk W. Janson en R. Charlton. William Martin te Cork was degene, die Father Matthew tot het aanvaarden van eenzelfden strijd overhaalde. De gezegende uitslag van Father Matthew's arbeid is welbekend.

Hartelijk waardeer ik al degenen, die thans nog met ijver zich aan de zaak der geheel-onthouding toewijden. Nogtans zie ik met bijzondere ingenomenheid op het begin van onzen strijd terug, toen mijne vrienden en ik als het ware voelden, dat de wereld der drinkgewoonten voor onze schreden terugweek. Toen bij honderd- en duizentallen de slaven van drankgebruik uit hunne boeien verlost werden, en wij daarvoor meenden binnen zeven jaar eene volledige overwinning te behalen! Hadden wij de toekomst geweten, wellicht ware ons de moed ontzonken en de strijd door ons opgegeven. Maar ofschoon onze verwachtingen niet zijn verwezenlijkt in die mate, waarin wij het hoopten, nogtans verheug ik mij met alle overgeblevenen, dat wij destijds een werk zijn begonnen, dat velen ten zegen strekte, dat thans nog een goeden invloed uitoefent, en dit zal blijven doen zelfs lang na ons verscheiden. Met weemoed merk ik evenwel het verschil op tusschen het verleden en het tegenwoordige. Welk een ijver, welk eene zelfopoffering legde men toen aan den dag, en met wat rijken zegen werden onze pogingen bekroond. Bij die gedachte gaat het mij als de oude Israëlieten, die de heerlijkheid van Salomo's tempel gezien hadden, en daarom weenden bij den

wederopbouw des tempels na de babylonische gevangenschap. Hoe talrijk was de opkomst in onze vergaderingen in het begin van onzen strijd, vergeleken bij het tegenwoordig gehoor, zelfs dat onzer beste sprekers. Zij wier ervaring in den geheel-onthoudingsstrijd slechts tien of twintig jaren telt, meenen dat er thans nog veel verrigt wordt; doch indien men let op de hoeveelheid drank, die er nog jaarlijks in ons land verbruikt wordt, en het toenemend aantal drinkplaatsen, dan valt er op onze vorderingen niet zoo hoog te roemen. Och, of dit onze onthoudersverenigingen tot nieuwen ijver mogt aansporen en voor gevaarlijke zelfbegoocheling en zelfbehagen behoeden! Het was ons in het begin van onzen strijd zoo ernstig te doen om eene nationale hervorming onzer drinkgewoonten in het leven te roepen, en niet enkel de redding van eenige dronkaards te bewerkstelligen. Wij leefden met hart en ziel in die heilige zaak. De hevige tegenstand, dien wij somtijds ontmoetten, vuurde onzen ijver des te meer aan. Ons werkvolk, timmerlieden, kleermakers, enz., menschen van allerlei beroep, traden overal als sprekers op in onze bijeenkomsten, en zij waren het naar wie men het liefst luisterde. Nu zijn het meestal weleerwaarde heeren en sprekers van beroep, wier liefdearheid wij ontgezeggelijk hoog waarderen, die wij zoo gaarne met en nevens hen zouden zien, doch die nu te uitsluitend hunne plaats hebben ingenomen. Deze verandering betreuren wij, omdat, wat de geoeefende redenaar voor hebbe, onzes inziens, niemand zoo in den geest van het volk kan treden, zoo juist tot hun hart kan spreken, en daardoor duizenden overreden, dan zij, die mede tot dat volk behooren in den eigenlijksten zin des woords. De eenvoudige, korte, kernachtige taal van den werkman geheel-onthouder dunkt mij het doeltreffendst, het overtuigendst. De zaak der geheel-onthouding vereischt een zelfverloochenenden ijver, een aanvallenden strijd, een kloeken geest, die zich niet altijd aan de strengste regelen der beschaafde vormen bindt. Om die reden biedt de arbeidersstand ons de meest geschikte helpers. Door het toedoen van dezen zal de geest van ons volk rijp gemaakt worden voor betere wetten tot beteugeling van den drankhandel.

Het oprigten van kinder-onthoudersverenigingen, onder den naam „Hoop der toekomst,” is eene uitnemende zaak; doch hoe goed dit zij, zij behoort geenszins in de plaats te treden van het arbeiden onder volwassenen. Laat ons alle krachten bijzetten, daar onze taak zulk een reusachtigen omvang heeft. Wij hebben te strijden tegen gewoonte, zingnot en eigenbelang, drie magtige vijanden. Geene onverschilligheid om ons heen ontmoedige ons. Wanneer men jong is schijnt een tijdvak van 35 jaren ons vrij lang in 't verschiep; doch wanneer men, zoo als ik, daarop terugziet in het verleden, dan krimpt het tot een handpalm ineen, en hoe ijveriger wij gedurende dien tijd mogten zijn, hoe korter het ons dunkt. Mogten wij toch allen de onbestendigheid van ons leven bedenken, en de noodzakelijkheid om te werken terwijl het dag is, eer de nacht komt, waarin niemand werken kan!

NASCHRIFT.

Een zekere weemoed klinkt door in het laatste woord van Livesey, den grijzen strijder, die zelf strijden bleef met onverzwakte geestdrift en onverminderden moed. Die zelfde toon spreekt ook in zijn jongste schrijven aan het Hoofdbestuur der engelsche League. Zoo gaarne hadden de leidslieden der Nationale beweging aan Livesey op den 5^{den} Maart l.l. zijnen 77sten geboortedag een gedenkfeest gewijd. Reeds zijne nederigheid zou zulk eene hulde hem hebben doen afslaan, maar met al het vertrouwen, dat hij in de goede zaak als Gods zaak heeft, kan hij zich toch niet vinden in het vormelijk heden, dat hem te zeer de geestdrift en de zelfverloochenende toewijding mist, die een „heilige, Christus verheerlijkende en de menschheid behoudende” zaak eischen.

Toch werd in 40 jaar veel gronds gewonnen, als men bedenkt, dat het eens zoo veracht en bespot beginsel reeds opzettelijk in Londens „Westminster abbey” en „St. Paul Cathedral” zoowel als in „Spurgeons tabernacle” voor duizenden werd bepleit.

Voor al echter wenschen wij eene kroon voor Livesey's arbeid te zien in een eigenaardig feest, den 24sten Febr. l.l. te Preston gevierd, een feest, dat te zeer voor zichzelf spreekt, dan dat wij ons niet vergeenoegen zouden daarvan hier alleen het navolgend kort verslag mede te deelen:

„Op den 24sten Febr. werd voor het eerst in Preston eene feestelijke zamenkomst gehouden van personen, die geheel hun leven of minstens twintig jaren geheel-onthouders waren geweest. De bijna 77jarige Livesey leidde met bezielde rede de zamenkomst in. Na hem sprak John King, 75 jaren oud en 38 jaren onthouder, en sprak de overtuiging

uit, dat zijne vaste gezondheid in naauw verband stond tot zijne beginselen. Evenzoo deed William Garner, geboren 12 Junij 1782, die 7 Sept. 1838 de onthoudersgelofte teekende. Dat hij, nu bijna 88 jaren oud, nog uren ver, b. v. van Preston naar Leeds kon wandelen, meende hij voor een goed deel aan zijne onthouding te moeten danken. Dat wijn niet de melk der grijzen behoeft te zijn, verklaarde ook de 80jarige Josef Deardert, sedert 37½ jaren onthouder. Een zelfde was het oordeel van Henry Bradley, sedert 22 Maart 1832 met zijne vrouw tot den onthoudersbond toegetreden en met haar tot op dezen dag op zeer hoogen leeftijd gelukkig in het toen genomen besluit. De volgende spreker, George Bentley, meende eens zonder bier niet te kunnen leven; eene nu 36jarige ervaring en gezonde ouderdom hadden hem van de dwaling van jonger leeftijd volkomen overtuigd. Thomas Yates zeide, van zijne geboorte af, dat is sedert 58 jaren onthouder en van 1832 af lid der onthoudersvereniging te zijn geweest; hij had het niet drinken van bedwelmend vocht nooit een gemis, maar hoe langer hoe meer een zegen gevoeld. De heer Toulmin deelde mede, dat hij geteekend had op een merkwaardigen avond, op den avond toen voor 38 jaar Livesey zijne eerste onthouders-rede hield. Toen was hij 17 jaren en nooit had het hem en zijnen nu in Amerika levenden vriend Walmsley berouwd, dat zij op dien avond besloten, den levensstrijd zonder eenig bedwelmend vocht te strijden. Hij rekende zich gelukkig zich te dezer plaatse te zien, met leden zijner familie, waarvan deze 35, die 37 en allen te zamen omstreeks 500 jaren geheel-onthouders waren. Allen hadden zij nog hetzelfde hart voor de eens gedane keus, omdat zij op hun levensweg daarvan nooit iets anders dan goeds ervaren hadden. Na hem spraken in gelijken geest Thomas Swindlehurst 38½ jaar, het raadslid Benson 34 jaar, de geneesheer Walling 35 jaar onthouder. Dokter Walling op een 68jarigen levensweg terugziende, herdacht de vele academiebroeders, die naar zijne overtuiging ook door vrijheid in het drinken hun leven hadden verkort. Om Prestons werklieden in een goed pogen te steunen had hij eenmaal geteekend, maar het was hem op de proef gebreken, hoe grootelijks hij zichzelf had bevoordeeld. Onder zware vermoeijensissen en nachtelijke studie was zijne gezondheid zonder een drop wijn of bier vast gebleven en gevoelde hij zich nog zoo sterk, als toen hij 30 jaren telde. De geneesheer Bowen sprak in gelijken geest. Zoon van een predikant, die geheel-onthouder was, toen niemand nog aan eene vereniging voor dezen strijd dacht, gelukkig in het bezit van andere broeders en zusters, die onthouders zijn, was ook hij het van zijne geboorte af aan. Als geneesheer was het zijne overtuiging, dat bij ziekte in 999 van de 1000 gevallen alkoholische dranken erger dan nuttelooos waren. Robert Arkwright een der oudste onthouders, de heer Osbaldeston, 37 jaren onthouder en 67 jaren oud, de heeren Hodgson en zoon, de vader 86 jaren oud en beiden 36 jaren onthouder, Thomas Rawsthorne 29 jaar onthouder, gaven allen met de vorige sprekers getuigenis, hoe zij hun gezond, tevreden, werkzaam en gelukkig leven, waarvoor zij openlijk Gode dank bragten, naar hun geloof een uitvloeisel van hunne onthouding rekenden. Van de ruim 200 aanwezigen, waren 99 van hunne geboorte af onthouders en 103 meer dan 25 jaren aan de gelofte getrouw. Was het voor den grijzen Wellington een feestavond zoo dikwijls hij op den 18^{den} Junij door zijne Waterloo-vrienden was omringd, begeerlijker is mij het beeld van den ouden Livesey, omringd van zoovele met hem grijs geworden strijdbroeders, om het te zamen der wereld te doen zien en hooren, dat wie het ernst is met een gezond, godvruchtig en gelukkig leven, wijs doet met den alkohol in alle vormen uit zijne levensbehoeften te verbannen.”

Die staat en niet wil vallen, vertrouwde niet op zichzelf, maar verlate zich op den Heer. De Heer zegt: „Zonder Mij kunt gij niets doen.” Zoo is het. Maar door zijne kracht kunt gij ook alles overwinnen, want de Almagtige maakt almagtig, die op Hem hopen.

De liefde is de wortel van al het goede. Zonder liefde is de rijke arm en in de liefde is de arme rijk. De liefde is sterk in bitter lijden, blijde in goede daden, in den strijd geduldig. De liefde is zoo gewoon allen als vrienden te omvatten, dat zij zich zelfs tot vijanden uitstrekt. Zij verheugt er zich in, wanneer zij aangedaan onrecht kan vergeven. Hoe hooger zij stijgt, des te meer wordt zij van God bekoord; hoe voller zij uitgaat, des te voller keert zij weder. Zij werkt in de wereld en rust in God.

EEN BOHEEMSCHE GELOOFSHIELD.

In Bohemen is de geest der Hervorming vroegtijdig en zeer krachtig werkzaam geweest. Doch sedert de helft der 17de eeuw is, ten gevolge van dwang en geweld, dit land wederom geheel roomsch geworden. Toen evenwel keizer Jozef II (1780—1790) aan zijne onderdanen eenige godsdienstvrijheid verleende, kwamen er onmiddellijk protestantsche gemeenten te voorschijn, tot groote verbazing der roomsche priesters, en dat juist in die plaatsen, vroeger bekend als brandpunten van 't gemeentelieven der Hussiten. Het getal der bestijp op nieuw verzeen gemeenten was nogtans zeer gering; ongeveer een vijftig- of zestigstal over 't geheele land; dat is juist zoo veel als de stad Praag roomsche kerken telde. Sedert eenige jaren breidt zich echter het Protestantisme in Bohemen uit. Met behulp der Gustaaf-Adolfvereëning worden aldaar kerken gebouwd, en op vele plaatsen vraagt men belangstellend naar het Evangelie. Sedert de nitvaardiging der konfessionele wetten, den 25sten Mei 1868, ondervinden zij, die de roomsche kerk verlaten, van regeringswege geenerei moeilijkheden meer. Het is voldoende dat zij van hunne geloofsverandering kennis geven aan 't gemeentebestuur, en dan staat het hun vrij eene protestantsche godsdienstoefening in de plaats hunner iuwoning te laten houden. Doch wegens de steeds toenemende belangstelling in 't Evangelie ontbreekt het aan predikers, hoe ijverig en onvermoeid de aldaar reeds gevestigden zich ook betoonen mogen. De vrije schotsche kerk zendt in Bohemen vele Evangelisten uit; ook zijn er kolporteurs van verschillende bijbelgenootschappen aan 't werk. De heer Ruhmer heeft in 1869, te Aitschau in Silezië eene opleidingschool voor christelijke onderwijzers opgericht, ten behoeve o. a. der protestantsche gemeenten in Bohemen en Moravië. De Moravische Broedergemeente gevoelt ook hare dure verplichting jegens dit land harer vaderen. Zij zendt sedert lang Evangelisten in Bohemen, en in de laatste jaren is hun arbeid bijzonder gezegend. Een hunner vooral, broeder Hattwig, bezit buitengewone gaven en geschiktheid voor dit werk. Zijn uiterlijk is hoogst eenvoudig; men zou 't hem nimmer aanzien dat hij zoo veel geestkracht, groetheit en moed bezit. Onbekend met de roomsche godsdienst, volstrekt niet wetenschappelijk ontwikkeld, is zijne Schriftkennis daarentegen bijzonder groot. Hij heeft de boheemsche taal geleerd meer door aanhoudend geloofsgebed dan door eigenlijk gezegde studie. In zijne eenvoudigheid, in zijn krachtig en kinderlijk geloof, acht hij niets onmogelijk, en weet bergen van on- en bijgeloof te verzetten. Hij klaagt nimmer, maar blijft vrolijk en onverschagd onder allerlei hoon en vervolgingen. Hij predikt het Evangelie der genade niet «met woorden van menschelijke wijsheid», maar met eene onwervelbare geestelijke kracht. Des avonds legt hij zich, uitgeput van vermoedens, op een weinig stroo ter ruste neder, en dankt den Heer dat hij voor Hem heeft mogen werken. Zulke arbeiders rigten veel uit in de dienst hun Heeren.

Tijdens den oorlog van 1866 werd Hattwig door de roomsche geestelijkheid beschuldigd van een pruisisch spion te zijn. Wel verre van hierover te morren, nam hij blijde de gelegenheid waar, om tot de vier soldaten, die hem met de punt van de bajonet naar het hoofdkwartier opbragten, over den Heiland te spreken. Daar gekomen zeide hij tot de officieren, dat hij inderdaad een spion was, geroepen om het rijk des Satans te verraden en dat van Christus te helpen vasten. «Doch wat de politiek dezer wereld betreft», voegde hij er bij, «daarom weet ik niets en verlang ik ook niets te weten.» Men stelde hem natuurlijk terstond in vrijheid, waarop hij met nieuwen moed zijn geestelijken veroveringstogt voortzette.

Door zijne tegenwoordigheid van geest, door zijn kalmen geloofsmoed en zijne vurige liefde tot de zielen, zijn degenen die hem wilden vatten of zijne bijeenkomsten zochten te storen, meermalen uit het veld geslagen. In een zijner

brieven verhaalt Hattwig hieromtrent het volgende: «Onlangs tegen het einde onzer godsdienstoefening zag ik een man binnenkomen van reusachtigen lichaambouw en bekend staande als de ruwste vechtersbaas van 't geheele dorp. Hij scheen ook waarlijk niet gekomen te zijn met het doel om een stichtelijk woord te vernemen. Doch reeds in den aanvang onzer bijeenkomst dachtte ik eenige woordelijkheid, en daarom had ik den Heer terstond zeer dringend om zijne koninklijke bescherming gevraagd, en gebeden dat Hij zijne engelen rondom ons zou legeren. Dit gebed werd verhoord. Eerst tegen het einde onzer vergadering gelukte het dien man om binnen te komen, en ook toen werd hij als gedwongen zich stil te houden. Nadat de hoorders vertrokken waren bleef hij nog zitten, als verwachtende dat ik hem zou toespreken. Dit deed ik; ik hield hem voor oogen dat hij een arme slaaf zijner lasten was, en dat hij als een reedeloos dier zich blindelings in 't verderf stortte. Op zulk eene toespraak scheen hij niet gerekend te hebben; het woord Gods hield hem aan zijne plaats als gekluisterd, en toen hij opstond om te vertrekken, verontschuldigde hij zich over zijn binnenkomen. Ik antwoordde hem, dat hij zich daarover volstrekt niet behoefde te verontschuldigen, en dat hij steeds welkom zou zijn, wanneer hij hier op nieuw naar eene preek wilde luisteren.»

Laat ons nog een voorval, door Hattwig uit zijn leven als Evangelist vermeld, mededeelen. «Op weg tusschen Klosters en Jozefstadt ontmoette ik eene vrouw, die mij haar dorp aanwees. Wij gingen langs het kerkhof, en zij zeide: «Ziet eens welk een mooi kerkhof wij hebben!» — «Zult ge daar eens begraven worden?» vroeg ik. — «Ja zeker.» — «En bezit gij de verzekering van na dit leven het eeuwige leven te beerven?» — «Hieromtrent bestaat geene zekerheid», luide haar antwoord. — «Waarlijk, zulk eene zekerheid is wel te verkrijgen. Of geloof gij dat de Zoon van God te vergeefs zijn bloed voor ons vergoten heeft?» vroeg ik op nieuw. — «Welnu dan», hervatte zij, «men mag dit wellicht hopen; maar niemand kan van zijne zaligheid zeker zijn.» — «Hoor eens, vrouwtje», hernam ik, «gij doet mij denken aan een koning, die aan zijn hofnar een fraaijen wandelstok ten geschenke gaf, onder voorwaarde dat hij dien zou afstaan aan den eersten dwaas, die hem in dwaasheid overtrof. Vele jaren daarna lag de koning op zijn sterfbed; de hofnar liet zich bij hem aandienen en vroeg hem belangstellend: «waar gaat gij heen?» — «Ik weet dat ik deze arde verlaat, maar waarheen ik ga weet ik niet», antwoordde de koning. — «Hoe!» riep de hofnar verbaasd uit; «gij weet niet waar gij heengaat? Dat vind ik al heel vreemd van een verstandig mensch, die zijne levenslang geweten heeft waarheen hij ging en wat hij doen wilde. Daar, sire, hebt gij uw wandelstok terug; want gij zijt de grootste dwaas, dien ik nog ontmoet heb.» Dit verhaal maakte indruk op de vrouw. Ik sprak haar vervolgens over den Heiland, en zij riep uit: «Dit heb ik nog nooit van mijn leven gehoord!» Toen ik haar verliet, verzocht zij mij haar te willen opzoeken telkens wanneer ik in hare buurt kwam.

Hattwig heeft tevens een werk des geloofs ondernomen gelijk aan dat van George Muller, te Bristol, en dat van van 't Lindenhout, te Nijmegen. Hij schreef in 1867: «Overal zie ik haveloosse kinderen, die geen vader meer hebben!» om hun brood te verschaffen, en dikwijls ook geene moeder die hen verzorgt. Niemand geeft hun eene christelijke opvoeding, en mijn hart bloedt vaak wanneer ik hun niets kan geven om hun honger te stillen, of om deze «tempelen des Heiligen Geestes» te kleeden. Het schoolgebouw alhier is ruim en zou vele dezer ongelukkigene eene schuilplaats aanbieden; doch waar krijg ik het brood van daan om hen te voeden? Wachende dat de Heer ons te hulp come, geef ik hun intusschen al wat ik heb, en ik traacht hen bekend te maken met Jezus den Heiland, den waren Kindervriend.» Deze zijdelingsche roepstem vond het eerst gehoor in Zwitserland onder hen die belangstellen in de Evangelisatie van Bohemen; daarna ook elders; en thans staat Hattwig aan 't hoofd eener weesinrichting, waarvoor hij een huis heeft kunnen kopen. Men kan met zekerheid getuigen, dat deze uitslag verkregen werd enkel door de gebeden van dien geloofshield, die in een brief aan een zijner vrienden schreef: «Ik zal voortgaan er den Heer om te bevelen. Wie weet of Hij niet eindelijk zal zeggen: «omdat die man mij moeilijk valt en er mij steeds het hoofd mede breekt, zal ik hem regt doen wedervaren.» Lukas 18 : 5.»

Nog dit staaltje van Hattwig's geloofsleven. Hij had een stukje gronds gekocht en daarin aardappelen gepoot. Dit gedaan zijnde verenigde hij de wezen om met hem God te bidden om een honderdvoudigen oogst. Daarop zeide hij aan iedereen, dat zijn akker honderdvoudige vrucht zou opleveren. Men schudde daarover het hoofd, zeggende, dat het al mooi zou zijn, indien hij uit zulk een schralen grond en bij de tegenwoordige droogte de aardappelen er uit haalde, die hij er in gepoot had. Hattwig hield intusschen niet op, om met zijne wezen den Heer over deze zaak aan te roepen, met dit gevolg, dat hij zich in den oogsttijd, inderdaad overeenkomstig zijn gebed, in een honderdvoudigen oogst verblijden mogt. De omliggende

grond bragt de helft minder op, maar scheen ook eenigzins in dien zegen gedeeld te hebben.

Geestelijke zegeningen ontbreken ook niet aan Hattwig's weesinrichting te Rothwasser; er is gegronde hoop dat daaruit christelijke jongelingen, ja predikers der blijde boodschap zullen voortkomen. Nevensgaande mededeeling van Hattwig sterkt ons in deze verwachting. Hij schreef in 1869: «Het negende kind is thans in ons gesticht opgenomen. Zijn vader was een dronkaard; maar ik hoop dit kind van die zonde te bewaren. Onlangs bezocht hij zijne familie; zijne tante wilde hem naar de herberg meeneemen alwaar gedanst werd; doch hij weigerde volstandig. «Kom maar mede», herhaalde zij, «je oude (en hiermede bedoelde ze mij) ziet het immers niet.» — «Maar God ziet het», hernam de knaap; «ook weet mijn oude alles door den Heiligen Geest.» De tante zelf deelde mij later dit gesprek mede; dit antwoord eens kinds had haar geweten wakker geschud. Op die wijze schenkt ons de Heer menige bemoediging, en geeft ons alzoo het bewijs dat onze pogingen en de geldelijke opofferingen onzer vrienden niet vruchteloos zijn.»

Dat ook nederlandsche Christenen dezen broeder en zijn werk in hunne gebeden gedenken!

CHRISTINE.

„JA, IK KOM HAASTELIJK!“

OPENB. 22 : 20.

Het scheepsel zucht te zaam met opgestoken hoofde, En menig vroom gemoed dat in Gods Woord geloofde,

Sprak reeds: «Verlossing is nabij!»

Nog altijd blijft zij uit; wij hopen en wij strijden,

Steeds luistrend, of het woord, dat ons verlost uit lijden,

Weerklinkt: «Ik nader, hoorde thans vrij!»

Dan maakt Ge ons vrij, o Heer, van droeve zondenbanden

En van de duisternis, die wij als met de handen

Soms tasten, daar zij U bedekt;

Wij starren naar omhoog, of niet het starfgeonker

Der schoone Morgenster welhaast het nachtljk donker

Zal bannen, dat ons vrees verwekt.

«Wat is er van den nacht?» werd eens op Duma's toren

Nen wachter toegevoeld, waarop hij dit liet hooren:

«De morgen komt, — nog is het nacht.»

Zoo is het heden ook; het ongelooft, de zonde

Neemt toe; en van het Beest genas de diepe wonde,

Schier doodlijk eens hem toegebragt.

Maar schoon, gelijk voerspeid, de liefde thans bij velen

Verkoelt; ja, schoon met 't kwaad de menschen roekloos spelen,

Verleiders soms, doch meest verleid;

Nogtans zal onze God zijn kinderen trouw bewaren;

Zijn liefde zorgt voor hen, Hij reit hen uit gevaren,

Houdt hen voor Jezus' komst bereid.

«Waar blijft het heilwoord van zijn komst?» 't Is vrede

En geen gevaar!» zoo roept de wereld, schoon alreede

De bijl is aan den stam gelegd;

Ofschoon de Heer vertoeft, lankmoedig over allen,

Zijn komst zal als een dief de zondaars overvallen,

Dat heeft Hij zelf hun aangezegd!

Een ieder die op aard' des Heilands stem wil hooren,

Wordt door Hem opgewekt en treedt als uitverkoren

Dien dag Hem vrolijk te gemoet.

Ook, zij die levend nog des Heeren komst aanschouwen,

Verander, snellen dan met bij geloofsvertrouwen

Naar Jezus, die hen zegnend groot.

Dat heil zij, Heer! ons deel vóór d'ure der verdrukking,

Die weldra slaat op aarde! Geef, dat we in geestverrukkig

Uw aanschijn spoedig mogen zien!

Gij weet, wij zuchten hier met innig zielsverlangen,

En dat bij vreugde of leed ons hart U aan blijft hangen,

Daar wij der zonde weêrstand biên.

Wel valt de strijd ons zwaar, maar 't zal eens zalig wezen,

Wanneer wij bij uw komst, in heerlijkheid verzeen,

Genieten wat Gij ons bereidt;

Daarom wordt van uw Bruid de roepstem thans vernomen:

«Kom, dierbre Jezus, kom!» — «'k Zal haastig tot u komen,»

Zoo luidt uw antwoord: «waak altijd!»

C.

1) Ten gevolge van den oorlog van 1866.

DE BROEDERS VAN OLMETA.

HOOFDSTUK I.

De avond was reeds gevallen, toen men twee personen, op muilezels gezeten, door het digte woud zag trekken, dat den ruwen en hobbeligen weg omzoot, die van Olmeta naar Corsica loopt. Reeds dadelijk herkende men in hen meester en knecht. Zij reden stilzwijgend voort, totdat Antonio, de bediende, die de voetstappen van andere muilezels op het zandpad ontdekt had, tot zijn meester zeide: „Wij zullen de eersten niet zijn, mijnheer.”

„Laat ons dan trachten ten minste de tweeden te zijn,” zeide Luigi Martinelli, en meteen zijn muilnier de sporen gevende, haalden zij den verloren tijd weder in, door in allerijl tot aan den voet van den berg te draven, waar zij voor het oogeblik aan het einde hunner reis waren.

Het was volle maan; zij vertoonde juist haar ernstig gelaat boven de toppen uit der heuvels, die de reizigers ter rechterzijde hadden, en alles was als met een zachten zilveren glans overtoegen, die weldra plaats maakte voor een veel schitterender glans, die bosch en berg geheel verlichtte. Voor een oogenblik stonden de reizigers stil, om van de schoonheid die hen omringde te genieten. De diepe stilte zou angstwekkend geweest zijn in eene minder liefelijke natuur, en toch scheen het Signor Luigi te benaauwen, want zijn hoofd zonk dieper op zijne borst en een diepe zucht ontsnapte hem; doch zich spoedig herstellende, vervolgde hij zijnen weg.

Het pad, dat zij volgden, liep tot aan den zoom van een bergstroom; zeer voorzigtig reden zij langs de steilte naar beneden, terwijl de muilezels den regten weg vonden, waar die onzichtbaar was voor de reizigers. Den stroom doorwadende klauterden Luigi en Antonio langs den oever naar boven, en kwamen al spoedig uit de diepte te voorschijn. Op de hoogte, die zij nu bereikt hadden, voor een oogenblik stilstaande, blies Luigi op korten doch schellen toon op een jagthoorn, dien hij bij zich droeg, welk geluid dadelijk door honderde zachte echo's herhaald werd.

Weldra hoorden zij het felicissima notto (welkom hier), dat op een zachten, helderen toon meer gezongen dan gesproken werd, geheel op

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKING, VI.

die eentonige wijze van zingen der Corsicanen. Na het ontvangen van dezen welkomsgroet daalden Luigi en zijn bediende een klein eindje verder den berg af, en het rijshout en de wilde heesters, die de opening bedekten, een weinig ter zijde schuivende, gingen zij eene soort van gang door, die, in den berg uitgegraven, uitliep op een ruim vertrek in de rots uitgehouwen.

Het was een wild natuurtooneel, en toch maakte het aanspraak op eene zekere schilderachtige schoonheid. Uit de spleten der rotswanden kwam overal de bloeiende wingert te voorschijn, gevoed door een zacht vloeijenden bergstroom, die op het hoogste gedeelte der rots ontsprong; en om alles nog schooner te maken, had een lagarino (soort van vogel) haar nest gebouwd op een afhellend stuk rots en vervulde de lucht met haar zacht gekweel voor hare jongen.

Eene tafel, van ruwe planken gemaakt, stond aan de eene zijde van het vertrek of liever hol, en rondom haar zaten zes personen, die hunnen langen corsicaanschen ponjaard voor zich op de tafel hadden gelegd, terwijl het midden door een crucifix ingenomen werd. Aan een touw, dat vlak over de tafel, op anderhalve voet hoogte, boven de hoofden der aanzittenden bevestigd was, hing een jas, zwaar met bloed bekleet, en op dat onheilspellend voorwerp waren aller oogen in diepe stilte gevestigd, toen Luigi binnenkwam. Eene kleine hoofdbuiging was dan ook van ieder der aanwezigen de eenige verwelkoming, waarna Luigi dadelijk de eenige opengebleven plaats aan de tafel innam.

Weinige oogenblikken daarna rees Luigi van zijn zetel op, en met zijn ontblooten dolk op den met bloed bevleekten jas wijzende, zeide hij: „Mijne heeren, bloedverwanten en vrienden, wij zijn hier bij elkaar gekomen om de verklaring af te leggen, dat wij voornemens zijn vast te houden aan een oud regt, namelijk om de vendetta (bloedwraak) uit te oefenen op hem, die het bloed vergoot van mijnen veel geliefden broeder Enrico Martinelli; bij dit bloedige kleedingstuk zweer ik, dat ik zijn ontijdigen dood wreken zal.” (Onder het uitspreken dezer woorden raakte hij met de punt van zijn dolk den jas aan en leide zijne andere hand op het crucifix). „Mijne hand moet den moordenaar slaan, niemand mag mij dit regt betwisten; doch indien iemand hem bij toeval op het spoor mogt komen, laat die hem gevangen houden, totdat ik komen zal.

„Aan u, Alessandro mijn neef, draag ik de zorg op voor mijns

17

broeders verloofde; aan u, Nicola, die voor mijne moeder. Ik ga nu heen, doch weest verzekerd, dat wanneer wij elkander wederzien, ik zal kunnen zeggen: mijn broeder is gewroken."

Zonder een woord verder te spreken, doch nadat hij een erbedigen kus gedrukt had op den jas zijns broeders, verliet Luigi het hol, gevolgd door zijn bediende.

Luigi en Enrico Martinelli waren beide zoons van een wijngaardnier, die zijne gewone inkomsten vermeerderde door handel te drijven in de zoo beroemde kleine sardinische paarden. Zij waren bemiddelde welgestelde lieden, en in het dorp, waar zij woonden, werd op sommige heilige dagen, of bij andere feestelijke gelegenheden, hun ruime huis, met de daarnevens liggende schuur, gebruikt om er vrolijk feest te vieren. Op eene boerderij, die veel minder groot was, woonde de familie Cardoni, die als gasten bij hunne bureu altijd welkom waren. Hunne dochter, een innemend meisje van zestien jaar, was verloofd aan Enrico, en indien alles naar wensch afliep, zouden zij in het volgende voorjaar trouwen. Iets lager aan den bergkant woonde nog eene familie, van welke wij in deze geschiedenis nog veel zullen hooren. Luigi Martinelli had eerst het aanbod van zijn vader, om zijn bediende mede te nemen, afgeslagen, doch zachtte eindelijk voor de dringende beden en smeekingen van den knecht zelven, die, zoo als dikwijls het geval is, als minnebroeder van Luigi, zeer bijzonder aan hem gehecht was. Bij het afscheid werd door den priester niet vergeten den zegen over zijne onderneming uit te spreken. De laatste woorden van pater Joachim waren: „Ik zou haast met de oude romeinsche vrouwen zeggen: Kom als overwinnaar weder, of kom niet terug."

Na het ontvangen van den zegen door een priester, die volgens hun begrip, met goddelijk regt sprak, was het niet te verwonderen, dat onze jongeling geen begrip had van de zonde, de woedende begeerte naar wraak, die in zijn hart huisvestte. Hij kende nog het woord niet: „Mijne is de wraak, spreekt de Heer." De geest van het Evangelie was hem nog vreemd, en hij had zelfs den moed om den vendetta-eed nog meer kracht bij te zetten door zijne hand op het crucifix te leggen.

Vele jaren van wanorde hadden het volk van Corsica er toe gebracht, om dit snoode stelsel te huldigen. Hunne wetten hadden dringende eene herziening noodig, en hunne priesters hadden, volgens de mozaïsche wet, dit denkbeeld ingang doen vinden, dat de bloedwreker verplicht was wraak te nemen over den moordenaar. Doch zelfs om deze wet op te volgen, moest er eene vrijstad geweest zijn, en er was er geene op Corsica te vinden. Bij hen sloot de vraag naar regt alle barmhartigheid buiten, en zij werden slechts gedreven door een woesten dorst naar wraak.

HOOFDSTUK II.

De zon was nog niet over de zee opgegaan, toen Luigi en Antonio, na het genieten van eene korte nachtrust, nog eens in het vroeger vermelde verblijf gingen om er eenige ververschingen te nemen. De Corsicanen eten eenigzins op fransche wijze: zij ontbijten op den middag en gebruiken 's morgens slechts een kop koffij. Zich alzoo gereed makende, om zoo zacht mogelijk te vertrekken, in de vrees een der huisgenooten wakker te maken, daar het roerende afscheid reeds den vorigen avond genomen was, ontmoette Luigi op den drempel der deur een jong meisje in het smaakvolle costume van den corsicaanschen boerenstand. Haar betraande gezicht tot hem opheffende, groette zij hem met een zacht: „Goede reis," en gaf hem een klein pakje, waarin zich eene kostbare reliquie bevond, het been namelijk van een zeker heilige, dat hij, zijn hoofd ontblootende, van haar aannam.

„Carreggio, mio cara Luigi (houd moed, mijn lieve Luigi), hoe lang de weg ook moge zijn, onze heilige moeder zal u hem, dien gij zoekt, doen vinden."

De jonge Maddelena Cardoni was zichzelf volstrekt niet bewust van eenige zonde of boosheid, toen zij den broeder van hem, die, als hij geleefd had, haar echtgenoot zou geweest zijn, zoo aanmoedigde om wraak te nemen. Zij dacht dat hetgeen hare meerderen deden, goed was, en had het voornemen opgevat om, zoodra deze wraakneming genomen zou zijn, hare verdere levensdagen te slijten in het klooster Nostra Madre dei Dolori, om daar voor de rust van Enrico's ziel te bidden.

Doch het wordt tijd, om den lezer te vertellen, op welk eene afschuwelijke wijze Enrico, Luigi's broeder, omgebracht werd. Enrico en Maddelena waren, bij het begin dezer geschiedenis, sinds een jaar verloofd. Zij waren met elkander opgevoed en hadden bij hunne eerste communie naast elkander gekniel. Op ieder verjaar- of ander feest

waren Enrico en Maddelena bij elkander te vinden; het verwonderde daarom niemand, toen men eindelijk hoorde, dat zij verloofd waren.

Veel lager in hetzelfde dal stond eene hut, waarin eene familie woonde, Ricardo genaamd, die echter door de overige bewoners van het dorp met een zeker wantrouwen aangezien werd. Niemand wist hoe zij aan hun dagelijksch brood kwamen; de een zeide er dit van, die weder iets anders, doch niemand ging met hen om dan alleen de priester.

Deze familie bestond uit vader, moeder en twee zoons, onverschillige luije jongens, doch die altijd op eene schilderachtige wijze gekleed waren. De oudste der twee had reeds sinds langen tijd de zachte Maddelena lastig gevallen met zijne onwelkome beleefdigheden. Hoewel als eene Roomsche-katholieke opgevoed, was zij een meisje van reine, waardige zeden. Geene leugen kwam ooit over hare lippen, en geen bedrog woonde in haar hart. Zoo zij slechts den Zaligmaker gekend en Hem aanbeden had in plaats van de Madonna, zou haar weinig ontbroken hebben om eene volmaakte vrouw te zijn.

Gedurende de zes eerste maanden na Maddelena's verloving had Ricardo het haar zoo lastig gemaakt, dat Enrico hem meermalen met harde woorden had moeten dreigen.

De jonge man was in het dorp bekend als een der bedrevenste schutters, en het was op enkele zondagen in dit, wij zouden zeggen, bijna heidensche land, de gewoonte om na de mis, op de markt of onder de piazza (overdekte galerij) bijeen te komen om zich in het schijfschieten te oefenen.

Het was in de maand Junij, dat men het feest van de Madonna dei Dolori zou vieren, en in het dorp was reeds vroeg een ieder in de weer, daar een groot gedeelte der olmetaasche jeugd deel aan de processie zou nemen. Na den afloop zou men den dag verder doorbrengen met allerlei uitspanningen, hierin bestaande, dat men onder anderen de proef zou nemen, wie het behendigste was in het schieten met de buks op drie honderd pas afstand. De processie trok tegen den middag, uit de kerk komende door de straat. Voorop gingen de priesters met de kandelaars, daarna werd door vier stevige boeren op eene soort van stellaadje de beeldtenis in was rondgedragen van de Madonna dei Dolori, de beschermheilige van dien dag. Hierop volgde eene schaar in het wit gekleede meisjes met zwarte sluijers, die met ter neer geslagen oogen het dolori dei Maria zongen, of eigenlijk opdreunden.

Een dozijn of meer huilebalken, die naar oude joodsche gewoonte bij alle begrafenisplegtigheden tegenwoordig waren, vervulden de lucht met hun akelig geroep, hetgeen een zeer treurigen indruk maakte op zulk een liefelijken, schoonen zomerdag. De dorpelingen sloten den trein, eenige edellieden uit die streek meêgerekend, die nog achter hen aankwamen. Maddelena liep naast de andere meisjes voort, doch met een beklemd hart. Een wonderlijk, treurig voor gevoel maakte haar bedrukt; zij zag den donkeren, onheilspellenden blik, dien Carlo Ricardo op Enrico wierp, toen laatstgenoemde haar geleidde, om hare plaats in de processie in te nemen. In hare onrust hield zij zich zoo digt mogelijk bij haren vader. Na afloop van de plegtigheid verzamelde men zich, na alvorens het middagmaal gebruikt te hebben, onder de piazza. Het was een opwekkend schouwspel op dien schoonen Junijdag in den warmen zomer, en menigeen dacht later met afschuw aan dat liefelijk tooneel, bij de herinnering hoe verschrikkelijk dit feest eindigde.

De jonge landmeisjes, in hare schilderachtige, veelkleurige kleeding, hare blauwe rokken en gele keurslijven, haar op kunstige wijze opgemaskt haar, met eene rij groote metalen spelden die als de zon glinsterden, en de jongelieden, met hunne groene kleedij en hoog opgetoemde hoeden, versierd met wilde reigersveeren, maakten een onuitwisbaren indruk, en waarlijk, met de zachte kleuren der groene heuvels aan de eene zijde en aan de andere de bergen met geel brem als overdekt, maakte dit alles een tafereel, Tinteretto's penseel overwaardig. Men was met het schieten begonnen en had reeds menig mededinger toegejuicht, toen men de afwezigheid van Carlo Ricardo bemerkte. Niemand treurde hierover, men was er veel meer over verheugd, vooral Enrico en Maddelena; laatstgenoemde begon zelfs vrolijk te worden door het wegblijven van haren kwelgeest.

Doch hunne tevredenheid hierover zou slechts van korten duur zijn, want op het oogenblik, dat Enrico zijn geweer in gereedheid bragt, om op nieuw op zijne beurt te schieten, sprong Carlo Ricardo over de omheining. De nieuw gekomene overtrof in bekoorlijkheid van kleeding al de jongelieden, onder de piazza verzameld. Een korte broek van groen fluweel, die boven de knie tot aan de hertlederen slopkousen reikte, maakte een voornaam deel van zijne kleeding uit; voeg hierbij een buis van dezelfde kleur en stof, met roode opslagen en zilveren knopen, en het zal moeilijk zijn een prachtiger costume te bedenken. Om het middel

droeg hij een rood lederen gordel met zijn patroontasch en rijk versierde pistool. Op zijn hoofd had hij een hoogen vilten hoed, waaraan eene medaille van de Madonna dei Dolori bevestigd was. Hij wachtte totdat Enrico's beurt voorbij was, en toen zijn geweer nemende, ging hij voort met het te laden, terwijl hij op eene zeer beleefde wijze aan den volgende mededinger vroeg, hem voor te gaan, daar hij nog niet geheel klaar was. Velen herinnerden zich later, hoe zijne oogen op dat oogenblik vlammen schoten, en velen kwam het toen, doch te laat, voor den geest, hoe men hem had hooren zeggen, dat hij Maddelena tot welken prijs dan ook, hebben wilde.

Toen het signaal om te schieten gegeven was, hoorde men duidelijk twee geweerschoten te gelijk in de lucht weergalmen, en op hetzelfde oogenblik viel Enrico ter aarde, doodelijk getroffen door den kogel van Carlo Ricardo's geweer. De moordenaar was in één sprong over de heining, en zich in het woud werpende, was hij in een oogwenk verdwenen, voordat nog één der aanwezigen van zijne verbijstering gekomen was.

Eindelijk ging er een jammerkreet uit de menigte op, die de echo's deed verstommen. De mannen liepen toe om den ter aarde gevallen Enrico op te rigten; doch het leven was reeds ontvloden, de kogel was goed gemikt geweest. De onthutste vrouwen deinsden terug bij dit afgrijpselijk schouwspel, want voor hare oogen lag de arme vermoorde jongeling, nog even te voren zoo vol levenslust en hoop, het frische gras met zijn edel hartebleed rood geverwd. En de arme Maddelena! Toen zij de knal hoorde, was zij de eerste, die Enrico vallen zag; want haar somber voor gevoel, dat er iets treurigs gebeuren zou had haar niet verlaten, en daarom was zij den geheelen dag hem zoo veel mogelijk ter zijde gebleven; zij was nu echter juist iets aan haren vader gaan vragen, toen zij terugkomende, Enrico zag vallen. Arm meisje, hare troostgronden waren onvoldoende; nadat hare bittere eerste smart eenigzins gestild was, kon zij niets anders doen dan bidden voor de rust zijner ziel. Indien zij geweten had, hoe zij troost kon vinden bij een medelijdenden en langmoedigen Zaligmaker, dan ware de geslagen wond eenigzins geheeld, of ten minste haar leed verzacht bij de gedachte, dat er nog iets hoogers en beters bestond dan alle aardsche vreugde of droefheid.

Het overblijfsel van den armen Enrico werd ter aarde besteld, onder aller tranen en weeklagten, en zelden zag het dorp van Olmeta treuriger dag voor zich aanlichten. De vader van den vermoorden jongeling te oud zijnde, moest „de vendetta” door den broeder uitgeoefend worden, en het was in den nacht, na de begrafenis, dat wij voor het eerst onze lezers met Luigi kennis deden maken. De familie Ricardo had in den nacht na den moord Olmeta verlaten, en niemand had sinds dien tijd iets van hen gehoord. Doch daar zij onder de verdenking lagen van te smokkelen, dacht men dat zij naar de zeekust getrokken waren.

De droefheid van Enrico's bejaarde ouders was diep en bijzonder wraakgierig, hetgeen, volgens hun landaard zeer natuurlijk was. Zij zouden het als een gebrek aan liefde en gehechtheid beschouwd hebben, zoo zij hunne tranen gedroogd hadden voordat hun zoon gewroken was; doch, God dank! hoewel voor het oogenblik op Corsica de ware christelijke godsdienst nog slechts weinig bekend is, zoo heeft toch een groot gedeelte der inwoners, die dikwijls voor een korten tijd naar Amerika, Frankrijk of Engeland verhuizen, leeren inzien, dat de godsdienst niet uit Rome afkomstig is. Een arme Corsicaan, die gedurende eenigen tijd met eenige andere Italianen eene bijbelklasse bezocht had, was zoo getroffen door de verhevene waarheid van het christelijk geloof, dat hij zijnen vrienden verklaarde, dat hij nog slechts begeerde een weinig beter te leeren God lief te hebben en te dienen, opdat hij, zoo als hij zeide, als hij terugkwam, zoo veranderd zou zijn dat hij, met Gods hulp, de schrik der priesters mogt worden.

HOE MEN AAN DE BUSTE VAN JOHN WESLEY KWAM

EN

WAT DEZE MET HET GELD ER VOOR ONTVANGEN VERRIGTTE.

Voorzeker is de naam van Wesley, de stichter van de in Engeland en Amerika zoozeer verspreide sekte der Wesleyanen (Methodisten), aan de meesten der lezers van „de Christelijke Familiekering” bekend. — Men herinnert zich dan ook hoe hij door zijne welsprekendheid, door zijne gemoedelijke prediking van Gods woord de zielen zijner toehoorders kneedde als de pottbakker het leem, en duizenden van hen tot de ken-

nis der waarheid bragt. Van zulk een man eenige bijzonderheden, al zijn zij ook aan velen niet onbekend, mede te deelen, zal dus voorzeker niet overbodig worden gerekend.

Reeds meermalen hadden Wesley's vrienden en vereeiders hun verlangen te kennen gegeven zijne beeldtenis te mogen hebben, maar te vergeefs; want hij vreesde te zeer, dat men er misbruik van zou maken, om zijne verdiensten boven die van zijn Heer en Zender te schatten.

Op zekeren tijd kwam hij echter uit de woning van een gezin, hetwelk in den hoogsten nood en ellende verkeerde en waar hij, uit hoofde zijner eigene armoede, slechts den troost der godsdienst, maar geene stoffelijke hulp had kunnen verleen. Juist had hij van een zijner vereeiders het aanbod gekregen dat hem een guinje (f 12) zou worden ter hand gesteld voor elke minuut, gedurende welke hij zich aan de kunstbewerking voor de buste onderwierp.

Gedachtig aan al het goede, dat hij met zulk eene som zou kunnen stichten, aarzde onze man nu niet langer, en de overtuiging erlangd hebbende, dat het aanbod oprecht gemeend was, trok hij den rok uit en plaatste zich in de vereischte positie. Dadelijk ging de kunstenaar nu aan het werk, legde zijn gipsmengel, en, beziel door zijn ijver, had hij in acht minuten eene prachtige, zeer gelijkende buste van Wesley vervaardigd. Toen deze zich gewassen en weder gekleed had, hield hij de hand op, en de kunstenaar, die tevens zeer met hem bevriend was, stelde hem tien guinjes ter hand. Zoo veel geld had hij in langen tijd niet bij elkander gezien; maar niet lang was hij in tweestrijd over het gebruik, dat hij er van zou maken. IJlings snelde hij naar het behoeftig, pas door hem verlaten gezin, en door het geschenk van ééne guinje redde hij het uit den nood. Van daar spoedde hij zich naar de zoogenaamde gijzeling, waar zoo vele ongelukken voor eene kleine schuld soms langen tijd door mededogenlooze schuldeischers werden opgesloten, die alzoo het gezegde des Heilands (Matth. 5 : 26) hier bevestigd: „Gij zult van daar geenszins uitkomen, totdat gij den laatsten penning zult betaald hebben.”

Het eerst bezocht hij een arm handwerksman, die wegens eene schuld van eene halve guinje reeds lang daar was opgesloten. Wesley gaf hem eene geheele, zeggende: „Betaal nu uwe schuld en begin met de andere helft uwe zaken op nieuw.” Vol dankbaarheid drukte de man hem de hand en maakte zich gereed om de gijzeling te verlaten. — Maar alvorens dit te bewerkstelligen, zeide hij nog: „Beste, edelmoedige heer, zoo gij in dit huis van ellende nog meer barmhartigheid kunt en wilt bewijzen, ga dan naar het vertrek juist hierboven. Daar heerscht groote behoefte. God geve, dat gij nog tijdig genoeg komt.”

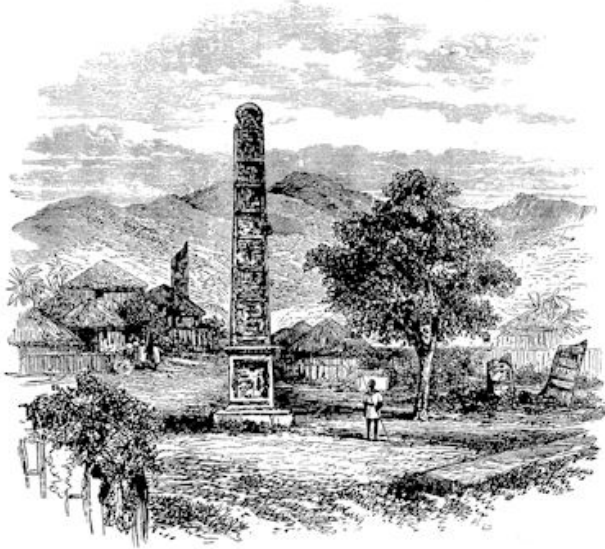
Wesley spoedde zich naar boven en zag hier een tafereel van ellende zoo als hij nog zelden had bijgewoond. Een man, of liever het geraamte er van, zat op een gebrekkigen stoel. Zijne oogen waren onafgewend gevestigd op een hoek van het vertrek, waar eene nog jeugdige vrouw op een bundel stroo met den dood lag te worstelen. Een reeds gestorven kind lag aan hare zijde. Dadelijk liet Wesley een dokter ontbieden. Toen deze echter kwam was het reeds te laat, en de ongelukkige vrouw was, volgens de verklaring van den geneesheer, ten gevolge van gebrek en kommer gestorven. De man stortte in eene zware ziekte, die hem zes weken lang aan zijne legerstede kluisterde. Nu kwamen Wesley zijne guinjes uitnemend te pas, en hij gebruikte ze geheel ten behoeve van zijnen beschermeling, en toen zijne eigene fondsen uitgeput waren, riep hij de hulp van goede vrienden in. — Maar toen de man hersteld was, die ten gevolge van ongelukkige speculaties in den handel, hoewel anders op eerlijke wijze gedreven, in dezen toestand was gekomen, vooral door de weigering van een advocaat om in de voorgestelde schikking te treden, rustte onze Wesley niet, voordat hij de benoedigde sommen voor zijne geheele vrijstelling had bijeenverzameld, eene poging welke door 's Heeren bijstand met een gewenscht gevolg werd bekroond.

Toen de koopman zijne zaken weder had kunnen hervatten, werd zijn werk zoo gezegend, dat hij binnen weinige jaren al het achterstallige kon vereffenen, ja wat meer is, vóór zijn dood stichtte hij een fonds, ter betaling van de schulden dergenen, die als hij in de gijzeling (gelukkig is deze wet nu in Engeland afgeschaft) werden opgesloten. En, o treffende besturing eener vergeldende voorzienigheid! de eerste die deze weldaad deelachtig werd, was — de advocaat, die zich jegens hem zoo onverbiddelijk had getoond!

Voorzeker zal het niemand bevreemden, dat Wesley en de handelaar, zoo lang hun leven duurde, door den innigsten band van dankbaarheid en geloofsgemeenschap waren vereenigd.

H. N. v. T.

R U S T.

Stille rustplaats van Gods dooden,
Rustplaats ook aan 't verste strand,
Waar de Christus door zijn boden
Weer den boom des levens plant;
O hoe velen van zijn knechten
Waart gij niet een eind van kruis,
't Pad, waaraan ze in hoop zich hechten,
Als de weg naar 't Vaderhuis.

Goed is 't Jezus woord te dragen,
Ook waar woest de zonde troont,
En bij moord en drinkgelagen
Broederhaat den Vader hoont.
Daar zelfs kent het zegespraken
En herschept er 't stugst gemoed,
Maar toch 't jongste zonnestralen
Maakt pas 't werk des zending's zoet.

Broeders, die voor maag en vanden,
Christus' kruis daar verre koost,
Om een eenzaam graf te vinden,
Zoo ook bleek uw Heer uw troost.
Aan zijn boezem ingeslapen,
Zaagt ge u 't schoonst verschiep ontplooid,
Mogt gij stervend heilvrucht rapen
Van het zaad in vrees gestrooid.

Stille rustplaats van Gods dooden,
Rustplaats ook aan 't verste strand,
Zie u 't zending's hart in nooden
Als zijn weg naar 't vaderland;
Als het spoor, wel eng en duister,
Banger schier dan 's levens kruis,
Maar dat trouwen tot den luister
Opvoert van Gods Vaderhuis.

C. S. A. v. S.

VOOR DEN ONDERWIJZER.

MEI. — DERDE WEEK.

De Apostelen na de Hemelvaart.
Hand. 1 : 12—26.

Vs. 13. De Opperzaal. Met eenigen grond mogen wij veronderstellen, dat dit dezelfde plaats is, waar Jezus voor het laatst met zijne discipelen was vergaderd geweest. Die plaats, zoo rijk in herinneringen door voetwassing, avondmaal en laatste toespraak, kon niet anders dan hun als een heiligdom zijn, waar de geest des gebods van zelf ontwaakte en het geloof met steeds nieuwe kracht hen staande hield.

Bartholomeus, de zoon van Tholmai. Als wij Joh. 1 en 21 vergelijken is deze gewis dezelfde als Nathanaël.

Vs. 13 en 14. Kendragtelijk beteekent in de Handelingen niet met eendragtigen zin, maar allen tot één toe, hier dus: zij waren bestendig onafscheidelijk en voltalig te zamen."

Volhardende in bidden en smeeken, niet vragende om eenige bepaalde groote uitkomst, maar zij hadden zich afgezonderd en met gebeten wijdden zij zich den Heer, om waarlijk zich te kunnen geven tot de groote en zware taak hun bereid.

De vrouwen en Maria de moeder van Jezus. Het doet goed de vrouwen juist na met de Apostelen zaam te vinden. Hierdoor heeft dit zijn en bidden in de opperzaal geen zweem van eene kerkelijke, allerminst van eene pauselijke vergadering. Het Apostolisch Christendom des Bijbels heeft steeds zoo iets huiselijks, vormt zoo een sfeer, waarin ook de vrouw op hare plaats en te huis is, is zoo waarlijk gemeentelieven, dat niet alleen Romes kerkgemeenschap, maar ook de koud wettelijke, rechtbankachtige protestantsche kerkvormen ons te veel naar tempel en synagoge rieken en te weinig de frischheid van het nieuwe leven des Heiligen Geestes hebben. De klagt:

"mijne ziel kleeft aan het stof," mag en moet niet het minst gelden van ons hangen en hechten aan het mensche-lijk vormelijke, het mensche-lijk overgeleverde. De christelijke kerk sapt allerwege de synagoge, den staat, de wijsgeerige school na, in plaats van als de engel het eeuwige Evangelie dragende" der eeuw als baanbreker tot nieuwe levensvormen voor te zijn. Als de menschen van voor twee en drie eeuwen uit hunne graven konden opstaan, hoeveel op maatschappelijk, hoe weinig op kerkelijk gebied zouden zij veranderd vinden, en dit laatste niet uit eerbied voor God en liefde tot den Heer, maar uit onverschilligheid, traagheid, geldzucht, in één woord: uit zelfzucht van allerlei soort en stempel. Geen wonder, dat het "eendragt-elijk" te zamen zijn en "het volhardend in bidden en smeeken," afgedaald is tot een slordig kerkgaan, meest om het woord eens redenaars "als een lied der minne," of "als de stof voor kerktwist" te hooren. Hebte toch ieder meer een open oog voor de ellenden en krankheden onzes tijds, waarvan verschil in leerbegrip en in opvatting der geschiedenis veel meer gevolg dan oorzaak zijn. Aan den wortel moet de bijl geleed, en de wortel des heerscheden kwaads is "een weinig of niets over hebben voor den bouw en de uitbreiding van het Godsrijk." Jezus heeft niet dit gezegd: "Zoekt eerst uzelf en eene plaats voor uzelf in den hemel," maar: "zoekt eerst het koninkrijk Gods." Wanneer wij voor de "veieschelijke," eene geestelijke zelfzucht, hoogmoed, heerschzucht in de plaats stellen, in plaats van onszelven verloochenen door kruis opnemen het koninkrijk Gods te zoeken, is het moeilijk te zeggen, of wij vooruit dan wel achteruit zijn gegaan, of wij niet meer nog het beeld van den Booze dan van God zijn gaan afspiegelen. O zij ons dan meer Jeruzalems opperzaal als toetssteen van geest en gedrag voor oog.

De moeder van Jezus. Niet de moeder Gods of soortgelijke roomsche titulatuur. Dit is de laatste maal dat wij in de gewijde bladen iets van de moeder des Heeren vernemen, en hoe weinig en luttel beteekenend is dit laatste, en in de Handelingen en Brieven eenig berigt. Wie de opstanding en verschijning des Heeren niet voor een feit houdt, maar zich eene dichterlijk visionarische gemeente voorstelt, moet wel getroffen worden door het con-

trast ten aanzien van Maria, wier deel bij het scheppend fantaseren dan wel zoo schraal en sober mogelijk is uitgevallen. De zoo nuchtere opvoering van Maria op het geschiedblad is ons een innerlijk bewijs te meer voor de geschiedkundige trouw der overige berigten.

Vs. 15—22. Petrus' rede. Ook deze rede van Petrus is zeer geschikt om ons Westerlingen te leeren, wat de vrome Israeliet onder Profetie verstonde. Niet westersche (grieksche of romeinsche) wigchelarij en waarzeggerij, — voorzeggend der toekomst zonder verband met het heden, maar een goddelijk vooruit aankondigen van hetgeen moet, naar zedelijke noodzakelijkheid moet gebeuren. De heilighed Gods is de grond der menschengeschiedenis. Van het standpunt dier heilighed uit ziet de profet door den Heiligen Geest verlicht, welke vruchten uit de bloesems van het heden zullen rijpen. De lijdensvormen, aan David in zijne trouw als Gezalde des Heeren overkomen, waren hem profetische afbeelding der lijdensvormen, die den vol-maakt Getrouwe, als Man van smarten, zouden moeten overkomen.

Onder den invloed van dien zelfden profetengeest stelt Petrus de aanvulling van den Apostelkring voor. Niet willekeurig was het twaalfal gekozen, niet willekeurig zijn de kenmerken, die Petrus voor den te verkiezen twaalfal stelt. Der broederen handeling is in heilige overeenstemming met hun broederlijk zamenzijn en kinderlijk bidden-den en.

Vs. 23—26. Zij wierpen hunne loten. Reeds elders is in het breede herinnerd, dat het: zij GAVEN hunne loten, eene vrije, welbedachte stemming en niet eene loterij beteekent. Het lot mag alleen "heilig" — geen redmiddel voor traagheid en willekeur — worden geacht, waar zelfs "volharding in bidden en smeeken" niet tot eenheid van inzicht kan leiden.

AALMOEZEN GEVEN VERARMT NIET.

Zeker predikant kollekteerde voor den bouw eener kerk. Hij kwam in een winkel en verzocht de menschen die daar waren om eene bijdrage voor dat doel. Juist was daar een rijk heer, die het verzoek van den predikant ook hoorde; maar hij wilde voor den kerkbouw niets geven. Nu kwam er ook een arme visser in den winkel, die zooveel — het was avond — zijn net uitgezet had, om tot den anderen morgen visch er in te vangen, en ook dezen verzocht de predikant om eene gift voor de kerk. De visser zeide dat hij wel een arm man was, maar hij wilde toch ook iets geven; de weduwa had toch ook een weinig in de schatkist geworpen. Daarop stak hij de hand in den zak, haalde al het geld er uit, en gaf het met een blij gelaat aan den predikant. Deze bedankte hem hartelijk en sprak den wensch uit, dat God hem den volgenden morgen eene rijke vangst mogt sebekken. Toen de rijke heer, die niets wilde geven, dit hoorde, lachte hij zeer ongelooovig en zeide tot den armen visser: "Ik wil u al den visch afkopen dien gij morgen vangen zult, en u zelf voor elk pond visch een gulden meer geven, dan die gewoonlijk kost."

Den volgenden morgen ging de visser naar zijn net, en vond er zooveel vischen in als hij nog nooit op eenmaal gevangen had. Hij nam nu zijne vischen, ging er mede naar het huis van den rijkard, en deze moest zijn woord houden, den visser al de gevangen vischen afkopen, en hem daarvoor zulk een aardig sommetje betalen, dat de arme visser vijftigmaal meer kreeg, dan hij den vorigen dag voor de kerk gegeven had.

Het is een waar spreekwoord: "Aalmoezen geven verarmt niet."

T. M. L.

GELOOF EN VERSTAND.

Daar lag de kerk in stille rust

En hief haar spits omhoog,

Terwijl de vrome naar die plaats

Met dank in 't harte toog.

Daar hief 't triumfied zij tot God,

Daar werd zijn lof gehoord,

En zit de vrije naast den knecht

En luistert naar Gods woord.

Is 't strijdig al voor 't koud verstand,

Wat zondaars wordt verkond,

En in de wetten der natuur,

Niet zonnelaar gegrond,

Men spreekt, men schrijft, men woede, en werk',

Men twist in kerkbesluit

De strijd des wijzen dezer aard

Legt nooit Gods almacht uit.

Als soms in schijn hij zegespraakt,

Bij grootspraak her en wis,

Hoe weet gij 't dat dit menschenwerk

Geen achteruitgang is?

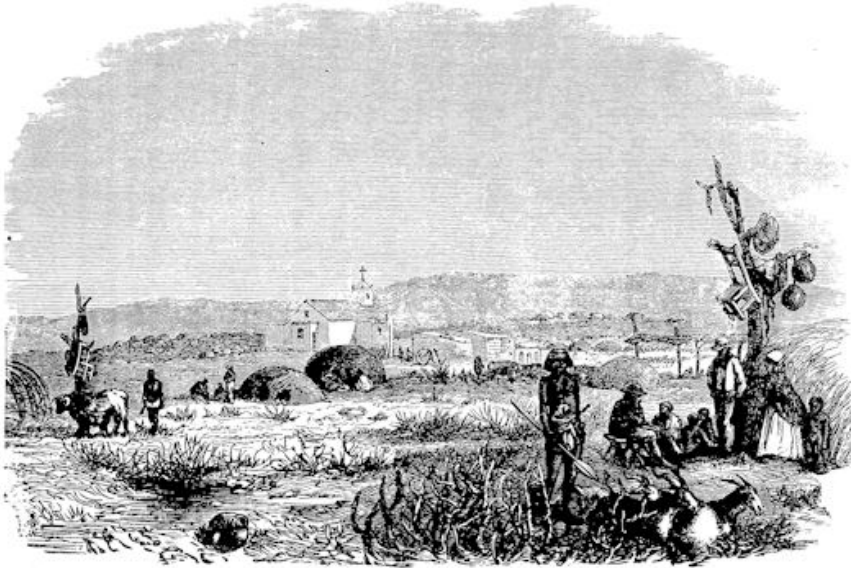
Heeft niet de WAARHEID zelf gezegd:

De zienden maak ik blind;

't Verborgene is voor wijzen niet,

Maar voor 't eenvoudig kind.

ANNA.

DE WAARDE VAN HET BEDEHUIS.

De waarde van eene gemeenschappelijke plaats voor gebed en lofzang moest ons overal treffen. Misschien treffen ons in onze beschavingslanden onze kerken ook daarom wel minder, omdat het gebed en lied der gemeente er voor de gaven eens redenaars op den achtergrond raakten. Maar in eene omgeving, als ons plaatje ons voorstelt, spreekt wel het lief, bevallig kerkje in al zijne eigenaardige kracht. Het staat daar op den zendingssakker, als teeken van een nieuw leven in ieder opzigt, meest met zijne naar den hemel wijzende torenspits, als teeken van een in Christus vernieuwd geestelijk, dat is, door en tot liefde geheiligd leven. Waar zóó de Heidenakker menigen hof des Heeren biedt, zijn onze grootste steden overrijk aan gedeelten, die enkel woestijn, zelfs zonder de oase van eenig wijkgebouw of zendingssaal zijn. Zoo trof mij in 1864 in Parijs het feit, dat de Faubourg St. Antoine, niet een nieuw deel der stad, voor 200,000 Roomsch-Katholieken niet meer dan ééne kerk telde, nog zelden meer dan door 18 mannen uit die buurten bezocht. Zulk een verleden verklaart het zwarte heden. Vóór Spurgeons wakker makend woord telde het nieuwe Londen buurten met van 50- tot 80,000 zielen zonder kerkgebouw. Kroeg- en bierhuis waren overal het eerst volbouwde, eene kerk het langst of geheel vergeten gebouw. Spurgeons profetenstem maakte Londens bisschop tot het stichten van een fonds van vijf miljoen guldens voor kerkbouw en met en door dezen kerkvoogd alle kerkgenootschappen wakker. Toch blijft het waar, dat het beschamend profetenwoord en niet gemeentebehoefte, niet liefde tot Christus en zijn koninkrijk het goede deed bedenken. En waar leeft, ook in Nederland, de gemeentezin, die kerken, zendingshuizen, bidzalen wenscht te maken, tot hetgeen het kerkje op ons plaatje in en voor zijne omgeving is. De vlam van kerktwist, die het oog pijn doet en harten scheurt, is waarlijk niet het hemelsch vuur, dat gemeentelieven kweekt en koestert. De gloed, die van boven is, schept eene lente rijk aan bloemen, een zomer schooner nog door welig graan; maar het vuur uit de diepte scheurt den bodem, en verbrandt en blakert wat hij draagt. Bidde dan ons hart om „vrede op aarde” en om „een dubbel deel van 's Heeren Geest.”

C. S. A. v. S.

ALESSANDRO GAVAZZI.

Onder de merkwaardige personen, die de revolutie van 1848 en 1860 zoo niet in het leven heeft geróepen dan toch heeft doen uitkomen, moet men Alessandro Gavazzi plaatsen, wiens werkzaamheden op 't gebied der Evangelisatie algemeen bekend zijn. Bij afwisseling staatkundig redenaar, kampvechter van het christelijk geloof, vurig vaderlander en lid van den geheimen staatsraad heeft de ex-barnabist van Bologna, se-

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VI.

dert de dagen van Novare, de pen en het zwaard gevoerd ten dienste van hetgeen hij als de wettigste en heiligste van alle zaken beschouwde. Betwist de beginselen zelve, indien gij het noodig oordeelt, gevoel voor de italisansche revolutie slechts eene sympathie met veel voorzigtig voorbehoud, maar aan de mannen die haren triomf voltooid hebben, kunt gij toch zeker geene pligmatige gehoorzaamheid en edelmoedige overgave ontzeggen! Bij Gavazzi is de gedachte aan eene revolutie eene konkreete, tastbare, levende zaak geworden, maar bij hem meer dan bij een zijner tijdgenooten kan de staatkundige verbetering slechts met de christelijke en zedelijke vernieuwing gepaard gaan: hij kan, hij wil van de eene zonder de andere niets weten. De tweede is hem echter van den beginne aan niet met die ware, juiste, onbewegelijke kenmerken van de eerste voorgekomen. Het volk een katholicisme voor te stellen, van bijgeloovigheden beroofd, dit was gedurende eenige jaren de zending, die hij zich zelf oplegde. Gelukkig dat de kracht en de natuurlijke gevolgen der zaken hem niet toelieten vasten voet te zetten op dezen middenweg, waar velen het zoo gemakkelijk vinden op te blijven staan. Om te beweren de rol van hervormer te spelen, moest men wel degelijk hervormd zijn. Dit geloof der roomsche vaders, tot hetwelk Gavazzi zijn volk wilde terugbrengen, dat is, als men er de vormen en de kerkelijke geschillen van afzondert, het protestantisme, zoo als wij het heden ten dage kennen.

Welk zonderling leven, dat namelijk van den ouden monnik!

In Mei 1848 vocht hij te Venetië tegen de Oostenrijkers, verhaalt zijn geschiedschrijver; het volgend jaar te Rome, tegen de Fransen; na het beleg brengt hij zijnen terugtocht met Garibaldi ten uitvoer, steekt over naar Engeland waar hij predikt, naar Amerika waar hij weder predikt, door sommigen toegejuicht, door anderen uitgefloten, nimmer echter verlegen of ontmoedigd. Valt de krijg in van Garibaldi tegen de Bourbons... dan vinden wij hem te Palermo, te Messina, te Napels, den karabijn nederleggende om de lazzaronis toe te spreken, en haar weder oprattende zoodra de oorlogstrompet zich weder laat hooren. Te Napels opent de nationale garde voor hem de deuren van den kathedraal, waar hij in en op de plaats de dienst waarneemt van den kardinaal kerkvoogd, die aan de Bourbons is verkocht. Weldra is zijne populariteit grenzeloos, hij, de dictator, is het woord, helder, roerend, geschikt om te overtuigen, en om door geestdrift mede te slepen; in een woord hij is de redenaar.

Van 1861 af kwam Gavazzi in den regelmatigen toestand van het apostelschap en als reizend prediker van het Zuiden naar het Noorden, van het Oosten tot het Westen dezen prachtige tuin van Europa doorwandelende, dezen tuin dien hij aan den hemelschen Koning zou wenschen te geven, nadat hij dien in vereeniging met vele dapperen in handen van een der aardsche koningen had geplagst. Eertijds deed zijn monnikskleed, als het openging, het roode hemd en het handvat zien van eenen sabel met twee pistolen op zij; nu draagt hij een zwart gewaad, en doet er niet te minder goed om.

18

Zijne groote gestalte, zijn sprekend gelaat van veel grijs haar omsierd, zijne krachtige stem, zijne levendige gebaren versterken niet weinig den indruk, dien een ernstig overtuigend woord maakt, een woord rijk in leenspreuken, opgeluisterd door gelukkige grepen en zinsneden, die zich gemakkelijk in het geheugen prenten.

Die hem voor het eerst ziet en hoort, geraakt in verrukking.

„Italië getrouw aan de godsdienst der vaderen,” een der meest beroemde werkjes van Gavazzi, behelst eenige stellingen, die men in de meeste zijner geschriften en gesprekken terugvindt. Een volk kan niet bestaan zonder godsdienst; deze moet, om zedelijk en duurzaam te zijn, goddelijk wezen; de wijsgeerige godsdiensten kunnen slechts leiden tot een schijn van zedelijkheid, en geven geene hoop; de eenige goddelijke godsdienst is de geopenbaarde; die godsdienst van onze tot het geloof bekeerde voorouders was goddelijk; goddelijk zoo lang zij het evangelische Christendom was, door Paulus te Rome gepredikt, en die Italië weder moet omhelzen met verwerping van het Roomsche-Katholicisme.

Uit stellingen en boeken leert men den mensch niet kennen, en in zooverre hebben wij van Alessandro Gavazzi slechts een onvolmaakt geheel. Ons blijft dus, om nader met hem bekend te worden, alleen over hem naauwkeurig na te gaan in die oogenblikken, waarin hij door eene gebeurtenis of omstandigheid, welke dan ook, beziel wordt, en waarin als uit een vuurspuwend berg, uit zijn mond voortkomen berispingen, bijtende spot, dreigingen, waarschuwingen tot pligtsbetrachting, verzuchtingen des gewetens, aanroepingen van den Heer en vaderlandslievende kretten. Gavazzi in zijn spreken is een vulkaan gelijk, maar met zijne gebreken; want de redenaar is zelfs in het genre, waarin hij uitmunt, ver van volmaakt. Tracht... maar neen, ik sprak u daar van Gavazzi van het jaar 1860, en die tijd is nu voorbij. Gavazzi van 1869 preekt minder als redenaar dan als dienaar van Christus en als vredebede.

Wat hem ontbreekt, is de zalving, zijne woorden gelijken meer naar een stroom van water dan naar een zachten verkwikkenden dauw, die het land besproeit, en daarom moet hij zijne hartstogtelijke bewonderaars onder de mannen vinden. Om den ouden Gavazzi grondig te leeren kennen, zouden wij de Napolitanen zelve naar hem moeten vragen, of, indien u dit bevalt, een werkje van Mornand, in 1861 uitgegeven onder den titel van „Preeken van Vader Gavazzi.” Preeken!... Toespraken had hij ze moeten noemen.

In het openbaar op het stadsplein uitgesproken, opgeweld uit het van geestdrift bruisend hart, mist men er zijn, naar 't zich laat verwachten, diep doorzigt, zorg voor den vorm en voor de keuze van uitdrukkingen, maar daarentegen zijn zij des te rijker aan stoute vergelijkingen, die der gedachten de meeste kracht van overtuiging bijzetten.

Wil men zich hiervan overtuigen. Hoort wat hij zegt: „De revolutie is aan een grooten ketel gelijk, waarin wij eene goede soep willen koken, en waarin een onbedreven kok allerlei soorten van vleesch door elkander werpt: ossen-, geiten-, katten- en schapenvleesch. De pot kookt, gij ziet een smerig, zwart terugstootend schuim boven komen. Ei, zegt gij, dit is niet de soep, die wij wenschen te krijgen. Doch daar komt een bekwaam kok bij den ketel met zijn schuimlepel, en ontleent daaraan de slechte bestanddeelen, zoodat datgene slechts overblijft wat goed smaakt. Er blijft ons dus niets anders over dan in dien bekwaamen kok een koninklijken bewoner van het paleis Pitti te herkennen.” Zie hier nog een veel vermeteler gezegde: „Zoolang als ik deze vuisten bezit, om de kaken van eenige voorstanders der Bourbons te breken, zoolang zal ik voor de reactionairen niet vreezen.”

Dit voorbijgezien, hoeveel wijze en regtvaardige woorden, edele en heilige gedachten. Zie hier er eenige van: „Mijns inziens is hij niet waarlijk liberaal die de meeningen van anderen hetzij op staatkundig, hetzij op godsdienstig gebied, niet eerbiedigt.”

„Is het door middel van steenen, dat eene fabriek wordt gebouwd, zoo wordt een vaderland gesticht door middel van persoonlijke opofferingen.”

„De grondslag van den staat is de gemeente, die van de gemeente het huisgezin, die van het huisgezin ieder op zich zelf. Is nu deze laatste goed, dan zijn òn het huisgezin òn de gemeente òn eindelijk het volk het ook. Wil men dus dat de maatschappij goed zij, dan moet eerst ieder mensch goed zijn; is hij dit niet, dan kan het volk evenmin deugen.”

Wat meende hij met „goed?” Het begrip van goed toch is zoo betrekkelijk, zoo onzijdig ten opzichte òn van werkelijke deugden òn van zelfs in 't oog loopende gebreken, dat hij beter had gedaan met de dingen bij hun naam te noemen, dien van „Christelijke liefde,” die de ware naam is voor het goede, dat volken en personen redt.

„De vrouw moet vrouw zijn,” zegt hij elders — „zij moet godsdienstig

gevoel hebben. Eene vrouw zonder godsdienst is in mijne oogen een monster, haar verstand en haar hart missen licht en warmte; zij is slechts de schaduw van een sterken geest, dien men noch mannelijk noch vrouwelijk kan noemen; daarom moet de vrouw godsdienstig zijn, zonder dweepziek, christelijk zonder bijgeloovig te worden.”

Dezelfde man, die de genoegens van den huiselijken haard opgaf, om zich beter aan zijne taak te kunnen wijden, en die tot iedereen die het hooren wilde, zeide: „Italië... ziedaar mijne vrouw,” verstond en begreep niet alleen de pligten voor het huisgezin, maar maakte er ook anderen opmerkzaam op. Terwijl zijn ruim en medelijdend hart alle gedachten aan wederwraak tegen de vrienden van den gevallen koning onderdrukte, ontwierp hij te gelijker tijd de stichting van bewaarscholen, en beval deze aan de zorg van liefdadige vrouwen.

Wilden wij hem alleen naar zijne patriotische redevoeringen beoordeelen, dan zouden wij een zeer onjuist en gebrekkig denkbeeld van zijne christelijke overtuigingen krijgen.

Hetzij hij het huisgezin, de opvoeding, de Kerk, den Bijbel of den Paus behandelt, of zelfs tot in de verborgenheden der leer doordringt, men bemerkt aldaar dat hij er niet over denkt, om aan het kruis te ontnemen wat het den Grieken eene dwaasheid, en den Joden eene ergernis deed zijn. In alles gelijkt hij den Amerikaan Channing, in sympathie voor de minst bedeelde standen, in de kennis hunner behoeften, in regtvaardige bedoelingen, in edele inzigten, in alles, behalve in zijne godsdienstige overtuiging.

Ziedaar den vriend van den overwinnaar van Frans II. Onoverwinnelijke geest, die in niets bijna aan de zedelijke zwakheden van onzen tijd herinnert, staat hij daar alleen, te midden van een volk, dat hij liefheeft, een volk helaas! of te vreesachtig om zijne dwalingen vaarwel te zeggen, of te onverschillig om er een geneesmiddel voor te zoeken!

Die man spreekt nu in Rome zelf — verkondigt er het Evangelie. Geen wonder dat men er voor de verlichting van velen en voor het rijk der waarheid veel goeds van verwacht.

EEN EDELAARDIGE TREK.

Koningen, van wie men dikwerf veel kwaads vertelt, hebben soms ook wel iets goeds. Zie hier althans een trek, die den koning wien het betreft, eere aandoet.

En soldaat van het pruisische leger, die op een der voorposten in den omtrek van Parijs geplaatst was, had een brief van zijnen vader ontvangen. Hij had dien nog niet kunnen lezen en hem zorgvuldig in zijne borst verstoppt op het oogenblik dat hij geroepen werd om op wacht te gaan staan. Zal hij met lezen wachten totdat hij afgelost is? Hij moet het, want het consigne is streng, en wee hem indien hij zijn pligt verzaakt! Evenwel, de verzoeking is zeer zwaar. Hij kijkt overal rond; de vijanden zijn heel ver af en er is geen officier, of onderofficier daar die hem bespiedt. Hij haalt den brief voor den dag en gaat dien met een geroerd hart lezen: „Waarde zoon,” — schrijft hem zijn vader, — „gij weet dat uwe zuster op trouwen staat; over acht dagen zal de bruiloft plaats hebben; o, wat zou het ons eene vreugd geweest zijn, als wij u in ons midden hadden; maar, helaas! dat kan nu niet. Troost u, en doe goed uw pligt...” De arme jongeling geraakte in diep gepeins, bij het denken aan zijne goede zuster, zijn vader, aan het huiselijk feest, dat plaats zou hebben zonder dat hij er bij was. Nog had hij het papier in de hand, toen hij eenig gedruisch achter zich hoorde. Plotseling ziet hij om, en wat ziet hij? Den koning in persoon; ja, de koning had zelf de voorposten willen gaan inspecteren. De arme soldaat laat, bevende over al zijne leden, den brief vallen en wacht stilzittend de straf af, die hij erkent verdiend te hebben. Zonder een woord te spreken raapt de koning den brief op, leest hem, geeft hem dien terug en vertrekt. Twee uren daarna wordt de jongman gelast in het hoofdkwartier van Versailles te verschijnen; hij durft zich naauwelijks vertoonen en stelt zich niet anders dan droevige gevolgen voor. Men geleidt hem voor den koning. Deze ontvangt hem vriendelijk, en zegt tot hem: „Ik heb uw brief dezen morgen gelezen; en gij wilt de bruiloft van uwe zuster bijwonen, ik geef u veertien dagen verlof, en ik zal de reiskosten betalen. Goede reis en veel plezier!...” Men kan zich de blijdschap van den soldaat denken; de tranen sprongen hem in de oogen, hij had moeite om zijn dank jegens den koning uit te spreken, en hij ging heen met de belofte dat hij op de gezondheid van zijn koning zou drinken. Des anderen

daags vertrok hij, en kort daarna verblijdde zich de geheele familie weer bijeen te zijn.

Maar tegenover die eene familie die zich verblijdde, hoe vele andere die treuren en zuchten over het afzijn of den dood van een of meer harer leden! Hoe vele, die met angst en schrik tijdingen verwachten van een geliefde! Wat zal het een geluk zijn als a l de soldaten zullen kunnen zeggen: „De vrede is gesloten; wij gaan weer naar ons huis!”

T M. L.

BEKNOPT OVERZICHT DES OPENBAREN LEVENS

VAN ONZEN

HEER JEZUS CHRISTUS.

Bij den bejaarden veelgeliefden leeraar eener plattelandsgemeente van eene der oostelijke provinciën onzes vaderlands, zaten eenige leden dier gemeente vriendschappelijk rondom den haard te praten. Door een hunner werd de opmerking gemaakt, dat het nog al moeilijk was Jezus te volgen in den geregelden loop van zijn openbaar leven. „Geheel en al ongelijk hebt ge niet,” sprak de oude predikant, „maar zijt gij en de vrienden hier geneigd om eene schets te hooren, die ik naar aanleiding der woorden van een onzer meest geachte kanselredenaars voor mij-zelven tot nut en tot stichting van anderen er van ontwierp, dan wil ik gaarne u eenige oogenblikken daarmede bezighouden.” — „Gaarne, gaarne, was aller antwoord. — En nu deelde hij hun het volgende mede, na vooraf te hebben aangestipt, dat hij geboorte, kindsheid enz. ter zijde liet.

„Onzen Heer zullen wij eerst ontmoeten waar Hij, als overwinnaar uit de woestijn der verzoeking wedergekeerd, zijne eerste vrienden verzamelt, zich met hen op reis naar Galilea begeeft, te Kana zijn eerste wonderteekenen verrigt, en na eenigen tijd op het eerste Paaschfeest verschijnt, dat gedurende zijn openbaar leven wordt gevierd. Dáár zien wij Hem het werk der tempelreiniging ondernemen, dáár den eersten strijd met de Joden beginnen en het nachtelijk bezoek van Nikodemus ontvangen. Na een zomer in Judéa doorgebracht te hebben, zien wij Hem vier maanden vóór den oogst door ~~Samarita~~ naar Galilea terugkeeren (Joh. 4: 43 en 46; Matth. 4: 12) waar Hij den roem, die Hem reeds is vooruitgesnel, door een nieuw teeken te Kana vergroot, en na eene vruchteloze prediking te Nazareth, zich te Kapernaüm vestigt. Dan zullen wij er getuigen van zijn, hoe Hij er, bij gelegenheid eener wonderbare vischvangst, een viertal discipelen roept en, na onderscheidene wonderdaden, den volgenden dag eene reis door een gedeelte van Galilea begint, die te Jeruzalem op het Purimfeest eindigt. Hebben wij daar zijne wondermagt aan het badwater van Bethesda gadeslagen, dan zullen wij Hem, na vernieuwden strijd met de Joden, weder in Kapernaüm vinden, waar Hij terstond na zijne terugkomst een geraakte geneest, Mattheus tot het discipelschap roept en op twee achtereenvolgende Sabbathen zijne eigene eer en die zijner discipelen tegen de hatelijkste loegen verdedigt. Ter zelfder tijd zal het ons vergund zijn de afzondering der twaalf met het oog der verbeelding te aanschouwen, en op den berg der Zaligspreking de grondwet van het Godsrijk te hooren. Vervolgens wacht ons de genezing van den knecht des hoofdmans te Kapernaüm, de opwekking van den jongeling te Naïn, het gezantschap des gevangenen Doopers, de aanblik der boetvaardige zondares aan Simons maaltijd. — Zijn wij van daar den Heer op zijnen togt in het gezelschap der dienende vrouwen gevolgd (Lukas 8: 1—3), dan zullen wij bij zijne tehuiskomst de beschuldiging van een verbond met Beëlzebub tegen Hem hooren inbrengen, en zelfs zijne eigene bloedverwanten, die Hem vruchteloos zoeken te spreken, over Hem in onrust gebracht zien. — Nu wordt het tijd de gelijkenissen van het koninkrijk der hemelen van zijne lippen te hooren, Hem gedurende eenen kortstondigen storm naar Gadará te zien oversteken, waar Hij de werken des duivels verbreekt, terwijl Hij zijne terugkomst door de opwekking van Jaïrus' dochter en andere wonderen (Matth. 9: 18—24) verheerlijkt. Nu verandert het tooneel. Wij zien Hem, in ontferming over Israëls herderlooze kudde bewogen, de twaalf uitzenden tot hunne eerste, kortstondige reize, en na hunne terugkomst en het doodsberigt van Johannes, de woestijn tot het schouwtooneel zijner voedende wonderkracht maken. Zijne rede, den volgenden dag in de synagoge te Kapernaüm gehouden, bekoelt de overspannen verrukking, brengt onder zijne jongeren eene tweespalt, of liever scheiding te weeg, en ontlokt de eerste belijdenis van Petrus in naam van den vereenigden kring der discipelen. In Dekapolis maakt Hij

de dochter eener syro-fenicische en een doofstomme tot getuigen zijner wonderkracht; vierduizend mannen spijzigt Hij in eene eenzame plaats op wonderdadige wijze. Zijne jongeren waarschuwt Hij echter ernstig tegen de geveinsdheid van Farizeën en Sadduceën, die een teeken uit den hemel begeerden, en slechts in eenzame afzondering geeft Hij eenen blinde buiten Bethsaida het gezigt (Mark. 8: 22—26). In de deelen van Cesaréa Filippi doet Hij nu onderzoek naar der Discipelen denkwijz omtrent Hem, begint zijn lijden te voorspellen, maakt drie huuner van zijne verheerlijking op den bergtop getuigen, en geneest aan den voet een bezeten knaap, dien zijne jongeren vruchteloos hadden beproefd te herstellen. Rondreizende door Galilea (Matth. 17: 22a) herhaalt Hij de lijdensaankondiging, roept te Kapernaüm uit de diepte der zee den schatpenning te voorschijn, en nadat Hij de rangzucht der zijnen door het zoo bekende voorbeeld gestuit heeft, wekt Hij door vermaning en gelijkenis tot zevenvoudige vergevensgezindheid. Zoo nadert het Loofhutfest (Joh. 7: 2). Onverwacht vertoont Hij zich te Jeruzalem, waar Hij zijne hooge waardigheid in verschillende opzigten uitsprekt en een blindegeboorne geneest (Joh. 7 en 10). Nu treedt echter de vijandschap der Joden nog meer ondubbelzinnig te voorschijn. Men zendt dienaars uit om Hem te vangen, neemt steenen op om Hem te dooden, en besluit ieder, die Hem voor den Christus erkent, uit de synagoge te werpen (Joh. 7: 32; Hand. 8: 59; Hand. 9: 22). De weken tusschen deze feestviering en het tempelfeest, waarop Hij weder te Jeruzalem is (Joh. 10: 22) brengt de Heer in Galilea door. In de drie eerste Evangelien zijn ons verscheidene woorden en daden uit dit tijdperk zijns levens bewaard. Na het tempelfeest treffen wij den Heer in Peréa (Joh. 10: 40) in het rouwdragend huisgezin van Bethanië en in het stedeke Efraim (Joh. 11). — En zoo nadert dan de tijd tot de laatste Paaschfeestviering. — Onnoodig zal het zijn te herinneren, hoe Jezus over Jericho en Bethanië zich naar de hoofdstad begeeft, aldaar zijne plegtige intrede doet en na eenige hoogst merkwaardige dagen de bange lijdensweek ingaat. De Evangelisten hebben dit immers uitvoerig genoeg geschetst.”

„En zoo,” aldus besloot de bejaarde leeraar, „heb ik u, waarde hoorders, ingevolge uw verlangen en naarmate van mijn vermogen, in korte trekken de volgorde der gebeurtenissen van 's Heeren openbaar leven voor oogen gesteld. Mogten uwe harten opgewekt worden, om in het dierbaar Bijbelwoord meer en meer tot de kern der waarheid door te dringen, onzen Heer in zijne grootheid en zondaarsliefde vollediger te leeren kennen, ten einde, in weerwil van al de tegensprekingen onzer dagen, Hem te blijven erkennen als: „de Christus, de Zoon des levenden Gods.””

Dat de vrienden, na deze hartelijke woorden van hunnen leeraar, hem geroerd ten dank de hand drukten, en met de beste voornemens beziel huiswaarts keerden, zal wel niet noodig zijn te betoogen, zoo zij ten minste deze schoone regelen tot de hunne maakten:

„Hoor onze smeekgebeden!
Heer! red uit allen nood!
Sterk onze wankle schreden,
En leer ons tot den dood
Op uwe hoed' en zegen
Vertrouwen, vroom van zin;
Zoo voeren onze wegen
Gewis ten hemel in.”

(Gez. 273: 11).

H. N. v. T.

ZONDAGSCHOOL-STATISTIEK.

ENGLAND. — In Groot-Brittanje schat men het aantal kinderen op de Zondagscholen op 3 millioen, die door 300,000 vrijwillige onderwijzers en onderwijzeressen geleerd worden.

DUITSCHLAND. — Hier telt men tegenwoordig 145 Zondagscholen met 1860 onderwijzers en onderwijzeressen en 22,988 leerlingen. Behalve de in 1826 reeds in Hamburg en in 1852 te Emden opgerigte Zondagscholen, zijn de deutsche Zondagscholen slechts 10 jaren oud. De meeste zijn in de laatste 5 jaren tot stand gekomen, in 1870 alleen 52 met 507 onderwijzers en onderwijzeressen en 6093 kinderen; terwijl tot in 1866 slechts 22 Zondagscholen hebben bestaan.

NOORD-AMERIKA. — Men rekent dat in de Vereenigde Staten 4 à 5 millioen kinderen de Zondagschool bezoeken.